

VIII. Определяне на специфични задължения

1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса

Изводите от анализа на съответния пазар на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение сочат, че на разглеждания пазар няма потенциален конкурент на „БТК“ АД, който да има възможност да предоставя достъп до аналогична мрежова инфраструктура. „БТК“ АД е единственото предприятие, собственик на съществуващата мрежа от абонатни линии, базирана на усукани метални двойки, свързващи крайни точки на обществената телефонна мрежа в помещения на абоната с главния репартистор, както и на пасивната инфраструктура, в която са разположени усуканите метални двойки.

Също така, в анализа на съответния пазар на битстрийм достъп, КРС определя „БТК“ АД като единствено предприятие със значително въздействие върху пазара на едро. Неговият пазарен дял е 100% и съгласно постъпилата в КРС информация няма друго предприятие, което да предоставя битстрийм достъп на пазара на едро.

Като отчита значителното въздействие на „БТК“ АД върху съответните пазари на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура и на битстрийм достъп и като взема предвид възможностите за осъществяване на контрол върху собствената инфраструктура, която не може да бъде лесно дублирана, КРС счита, че „БТК“ АД е способно да действа независимо от конкурентите и клиентите си на пазара на едро, както и от крайните потребители на пазара на дребно.

Предвид изложеното КРС счита, че на пазарите е налице необходимост от ex-ante регулиране, както с оглед преодоляване на съществуващите конкурентни проблеми, така и с оглед превенция срещу евентуални действия на предприятието със значително въздействие върху разглежданите пазари, свързани с ценови и неценови дискриминационни похвати спрямо предприятия, търсещи достъп до мрежова инфраструктура или широколентов достъп, с цел предоставяне на услуги на крайните потребители.

Въз основа на горепосоченото КРС счита, че е налице основание на предприятието със значително въздействие върху съответния пазар да бъде наложено поне едно от специфичните задължения, регламентирани в ЗЕС, както следва:

- Задължение за достъп до и използване на специфични мрежови съоръжения - чл. 166, ал. 2, т. 4 и чл. 173 от ЗЕС;
- Задължение за прозрачност – чл. 166, ал.2, т. 1 от ЗЕС;
- Задължение за равнопоставеност (недискриминация) – чл. 166, ал. 2, т. 2 от ЗЕС;
- Задължение за разделно счетоводство – чл. 166, ал. 2, т. 3 от ЗЕС;
- Задължение за спазване на ценови ограничения, включително разходориентираност - чл. 166, ал. 2, т. 5 от ЗЕС.

2. Цели и принципи при избор на специфични задължения

Основните цели, на които следва да бъде подчинен изборът на специфични задължения при регулирането на пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, в които мрежовата инфраструктура не може лесно да бъде дублирана, са свързани със създаване на условия за:

- ефективното използване на съществуващата инфраструктура в най-голяма възможна степен и навлизане на нови предприятия на пазара с оглед развитие на конкуренцията;
- развитие на единния вътрешен пазар на електронни съобщения на Общността;
- подкрепа интересите на гражданите.

За постигането на ефективно въздействие на налаганите специфични задължения, които да създадат условия за развитието на ефективна конкурентна среда, при избора на специфични задължения КРС отчита особеностите на пазарите, установени вследствие на извършения анализ, а именно:

- „БТК“ АД е определено за предприятие със значително въздействие на разглежданите пазари;
- „БТК“ АД е самостоятелно доминиращо и вертикално интегрирано предприятие, което единствено предоставя необвързан достъп до абонатната линия и битстрийм достъп;
- достъпът до пасивната (физическа) инфраструктура на „БТК“ АД, е съществен ресурсен фактор, без който не могат да бъдат предоставяни услуги на дребно.

В съответствие с разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС при избора на специфичните задължения КРС следва за спазва следните принципи:

- обоснованост – специфичните мерки, които регулаторът може да налага да отговарят на действащите нормативни изисквания;
- пропорционалност – да са посочени причините за налагане на специфичните мерки за всяко предприятие, като тежестта на задължението се съобразява с целения резултат.

3. Текущи задължения, наложени на „БТК“ АД като оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и фиксирани гласови телефонни услуги, по реда на ЗД (отм.)

Предвид разпоредбата на § 5, ал. 3 от ПЗР на ЗД (отм.) и Решения № 1748/16.09.2004 г., № 1742/12.09.2005 г. и № 1317 от 2006 г. на КРС, както и на основание разпоредбата на § 7 от ПЗР на ЗЕС, към настоящия момент за оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги чрез тях е определено „БТК“ АД.

С оглед посоченото „БТК“ АД е задължено да продължи да изпълнява предвидените в ЗД (отм.) и в издадената на предприятието индивидуална лицензия № 100-0001 от 28.01.2005 г. задължения. Тези от тях, относими към разглежданите пазари, предмет на настоящия анализ, са както следва:

3.1. По отношение пазара на необвързан достъп

„БТК“ АД следва да предоставя необвързан достъп до абонатната линия при спазване на принципите на прозрачност и равнопоставеност, като има задължение да изготвя и публикува Типово предложение за сключване на договор за необвързан достъп до абонатната линия, което се одобрява от КРС. Предприятието е задължено да сключва договори за необвързан достъп въз основа на заложените в одобреното Типово предложение услуги, срокове, условия и цени.

С Решение № 2297/29.12.2004 г. КРС одобри Типово предложение за сключване на договор за необвързан достъп до абонатната линия на „БТК“ АД, като даде задължителни указания за изменение на част от условията в Типовото предложение и бяха наложени ограничения на цените за предоставяне на необвързан достъп, предложени от „БТК“ АД. Посоченото решение на КРС е обжалвано от „БТК“ АД пред Върховния административен съд (ВАС).

Със свое окончателно Решение № 3284/28.03.2006 г. петчленен състав на ВАС постанови отмяна на Решение на КРС № 2297/29.12.2004 г. и върна преписката за ново разглеждане от регулатора. Решението на КРС е отменено, тъй като ВАС прие, че КРС е изменила едностранно условията на Типовото предложение без да проведе процедура по обществено обсъждане на изменените текстове. Също така, съдът прие, че не са налице доказателства за приключване на процедурата по обществено обсъждане на първоначално внесените от „БТК“ АД проект.

Съгласно задължителните указания на ВАС преписката е върната на КРС за ново разглеждане на внесеното за одобряване от „БТК“ АД Типово предложение, при изпълнение на дадените в решението указания, а именно провеждане на обществено обсъждане по реда на чл. 133, ал. 3 от ЗД (отм.).

С Решение № 1459/11.07.2006 г. КРС одобри за втори път Типово предложение на „БТК“ АД при провеждане на процедура, съгласно указанията на съда. С посоченото решение КРС даде задължителни указания за изменение на част от условията в Типово предложение и бяха наложени ограничения върху предложените от „БТК“ АД цени за предоставяне на необвързан достъп. По отношение на цените за услуги за свързване ограниченията са съобразени с мотивите в решение № 135 от 22.06.2006 г. на КЗК. С постановеното решение КЗК се произнесе в посока, че така определените цени водят до наличие на ценова преса, което е в нарушение разпоредбата на чл. 18 от ЗЗК, и приема като механизъм за прекратяване на нарушението максимално бързото одобряване на типово предложение, заедно с ценови условия за предоставяне на необвързан достъп, съобразени с мотивите в решението на КЗК. Тъй като за КЗК не са налице правомощия да определя размера на цените, при които БТК следва да предоставя необвързан достъп, този въпрос следва да бъде решен от секторния регулатор в лицето на КРС, съгласно разпоредбата на чл.219 от ЗД (отм.), при съобразяване с мотивите, изложени в решението на КЗК.

Срещу Решение на КРС № 1459/11.07.2006 г. е подадена жалба от „БТК“ АД пред ВАС.

Предвид потвърденото от съда предварително изпълнение на Решение на КРС № 1459/11.07.2006 г., последното запази своето действие до края на съдебния спор.

Със свое окончателно Решение № 54/08.04.2008 г. ВАС потвърди решението на КРС.

Към настоящия момент, предвид влязло в сила решение за одобряване на Типово предложение за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия и с оглед разпоредбата на § 7 от ПЗР на ЗЕС, за „БТК“ АД е налице специфично задължение да предоставя необвързан достъп до абонатната линия в съответствие с одобреното от КРС Типово предложение.

„БТК“ АД има сключени три договора с предприятия за предоставяне на необвързан достъп, в съответствие с Типовото предложение, одобрено от КРС през 2004 г. Договори са сключени с „Орбител“ ЕАД, „Нексом-България“ ЕАД и „Спектър Нет“ АД.

В изпълнение на Решение на КРС № 1459/11.07.2006 г. „БТК“ АД предложи на „Орбител“ ЕАД, „Нексом-България“ ЕАД и „Спектър Нет“ АД допълнителни споразумения за привеждане на сключените договори за необвързан достъп в съответствие с одобреното Типово предложение, като предприятията проведеха преговори по съдържанието на допълнителни споразумения, но до настоящия момент единствено „Орбител“ ЕАД подписа допълнително споразумение от 17.09.2008 г. Съгласно задължителните указания на КРС по Типовото предложение, „БТК“ АД е задължено да не предоставя услуги за ширококолов пренос на данни на собствените си потребители чрез xDSL технологии, различни от ADSL, преди КРС да е одобрила изменение на Типовото предложение така, че да даде възможност и на предприятията, ползващи необвързан достъп, да използват съответната технология за предоставянето на собствени услуги. „БТК“ АД е задължено да предоставя на КРС и информация относно намеренията и възможностите за въвеждане на технологии за ширококолов пренос на данни, различни от DSL технологиите, посочени в Типовото предложение, на всеки 6 месеца, считано от одобряване на Типовото предложение.

Наред с посоченото, съгласно одобреното Типово предложение, при подаване на конкретна заявка за предоставяне на услуги чрез DSL технология, която не е част от Типовото предложение, „БТК“ АД извършва проучване за техническата възможност за удовлетворяване на такава заявка. При наличие на техническа възможност, съответната заявка следва да бъде удовлетворена. В случай, че е налице отказ от страна на „БТК“ АД за удовлетворяване на заявката, същият следва да бъде мотивиран. Тази възможност е допустима в условията на свободно търговско договаряне с оглед осигуряване на експериментално предоставяне на услуги чрез xDSL технология, която не е част от Типовото предложение.

Съгласно одобреното Типово предложение „БТК“ АД предлага следните услуги на предприятията за осигуряване на необвързан достъп:

- вътрешни кабели за свързване;
- предоставяне и поддържане на усукана медна двойка;
- съвместно ползване на помещения и съоръжения;
- предаване на сигнал към мрежата на алтернативното предприятие;
- информационни услуги.

Съобразно задължителните указания на КРС, дадени при одобряване на Типовото предложение, „БТК“ АД е задължено при предоставяне на необвързан достъп да осигурява и:

- backhaul услуга;
- отдалечено колокиране;
- да предложи условия за предоставяне на услугата „необвързан достъп до част от абонатната линия“ (достъп до междинна точка от абонатната линия – sub loop).

„БТК“ АД е представило на КРС процедури за предоставяне и техническо описание на услугите backhaul и отдалечено колокиране, но тези условия не са одобрени до настоящия момент от КРС и не са част от Типовото предложение.

Ценовите условия, при които „БТК“ АД предоставя необвързан достъп, се регулират от КРС. Предприятието е длъжно да определя цените за услугите за осигуряване на необвързан достъп като разходоориентирани въз основа на Система, одобрена от КРС, спазвайки принципите на прозрачност и равнопоставеност. „БТК“ АД има задължение да доказва разходите по предоставяне на услугите за осигуряване на необвързан достъп като следва да представи разходите, получени въз основа на одобрената от КРС Система. При поискване от КРС, предприятието има задължение да доказва за период не по-малък от шест месеца разходоориентираността на вече съгласувани цени като представя данни за разходите, получени при прилагане на одобрената от КРС система за определяне на разходите.

Цените за осигуряване на необвързан достъп следва да бъдат определени така, че предприятието, което иска необвързан достъп до абонатна линия на „БТК“ АД, да заплаща само услугата, която желае да му бъде предоставена. Цените за необвързан достъп до абонатната линия са:

- първоначална цена за организиране на физическа свързаност (инсталация и откриване);
- месечни цени за ползване на вътрешен кабел и за ползване на съединителна линия.

При формиране на цените на услугите за осигуряване на необвързан достъп „БТК“ АД е длъжно да спазва следните изисквания:

- да не включва елементи на ценообразуването, основаващи се единствено на значителното си въздействие върху пазара;
- да не включва отстъпки, които нарушават възможностите за конкуренция от страна на други обществени оператори за съответната услуга;
- да не създава предимства за отделни потребители на същата или сходна услуга;
- да определя цените на услугите над нивото на разходите по предоставянето.

„БТК“ АД има задължение да води разделно счетоводство за разходите, свързани с дейностите по предоставяне на услугите по индивидуална лицензия № 100-0001 от 28.01.2005 г. Посоченото задължение не включва конкретни изисквания на регулатора, както относно прилаганата методология при воденото му, така и относно представяне на редовни отчети със съдържание и във форма, определени от КРС.

С Решение № 1459/11.07.2006 г. за одобряване на Типовото предложение за необвързан достъп на „БТК“ АД КРС определи таван на цените за свързване и наложи ограничения на цените за съвместно ползване на помещения и съоръжения за срок от 6 месеца.

Следва да се отбележи, че с Решение № 1459/11.07.2006 г. за одобряване на Типовото предложение КРС задължи „БТК“ АД да внесе предложение за цени на услугите backhaul, sub loop и отдалечено колокиране, както и документи и свързаната с тях информация, които доказват разходоориентираността на предложените цени. „БТК“ АД предостави на КРС пакет от документи, който обаче не съдържаше достатъчно данни за доказване на разходоориентираност на предложените цени. Към настоящия момент КРС не е одобрила цени на услугите backhaul, sub loop и отдалечено колокиране, поради което в Типовото предложение не се съдържат цени за предоставянето на посочените услуги.

Следва да се подчертае, че след публикуването на Проекта на анализа, на основание §4, ал. 2 от ПЗР на Наредба № 1 от 19.12.2008 г. за условията и реда за осъществяване на достъп и/или взаимно свързване¹ (Наредба № 1) „БТК“ АД представи в КРС (вх. № 04-04-122/19.03.2009 г.) Типовото предложение за сключване на договор за необвързан достъп. В проекта на Типовото предложение са представени описание и цени на услугите за необвързан достъп до абонатната линия, включително за sub-loop, backhaul и отдалечено колокиране. Представените от „БТК“ АД условия и цени, които са част от Типовото предложение на „БТК“ АД, към настоящия момент не са одобрени от КРС.

Действащите цени, съгласно договорите за необвързан достъп, са променени еднократно през 2008 г. и промяната е в съответствие с наложените от КРС ограничения с Решение № 1459/11.07.2006 г. С писмо № 04-04-232/29.07.2008 г. „БТК“ АД предложи едностранно намаление на цените за месечен абонамент за съединителна линия, както следва: за съвместно ползване с 30%, а за самостоятелно с 10%. В резултат на това предложение, към сключения договор за необвързан достъп с „Орбител“ ЕАД е подписано второ допълнително споразумение от 17.09.2008 г.

3.2. По отношение пазара на достъп до пасивна инфраструктура

„БТК“ АД следва да удовлетворява искане за предоставяне на съвместно ползване, при наличие на техническа и физическа възможност и при условията на прозрачност, равнопоставеност и публичност.

Договорите с предприятията, които са заявили искане за съвместно ползване, се сключват при спазване на общи условия за сключване на договор за съвместно ползване на „БТК“ АД, одобрени от КРС.

Със свое Решение № 721 от 10.05.2007 г., по реда на ЗД (отм.), КРС е одобрила Общи условия за съвместно ползване на помещения, съоръжение и кули и Общи условия за ползване на подземната канална мрежа на „БТК“ АД. Посоченото решение на КРС е потвърдено с окончателно решение на петчленен състав на ВАС и е в сила, считано от 09.07.2009 г. Ценовите условия, при които „БТК“ АД предоставя съвместно ползване, се регулират от КРС. Предприятието е длъжно да определя цените за услугите по съвместно ползване като разходоориентирани, спазвайки принципите на прозрачност и равнопоставеност и отчитат и следните елементи:

1. първоначална цена, покриваща разходите по физическото осъществяване на съвместното ползване;

2. цени, покриващи разходите по текущото поддържане на съоръженията и помещенията.

„БТК“ АД има задължение да доказва разходоориентираност на цените на тези услуги въз основа на одобрената от КРС система за определяне на разходите. При поискване от КРС, предприятието има задължение да доказва за период не по-малък от шест месеца разходоориентираността на вече съгласувани цени като представя данни за разходите, получени при прилагане на одобрената от КРС Система.

При формиране на цените на услугите за осигуряване на съвместно ползване „БТК“ АД е длъжно да спазва следните изисквания:

- да не включва елементи на ценообразуването, основаващи се единствено на значителното си въздействие върху пазара;

¹ Приета с Решение на КРС № 2425/19.12.2008 г., обн. ДВ, бр. 5 от 20.01.2009 г.

- да не включва отстъпки, които нарушават възможностите за конкуренция от страна на други обществени оператори за съответната услуга;
- да не създава предимства за отделни потребители на същата или сходна услуга;
- да определя цените на услугите над нивото на разходите по предоставянето.

„БТК“ АД има задължение да води разделно счетоводство за разходите, свързани с дейностите по предоставяне на услугите, за които „БТК“ АД има наложени специфични задължения. При условията на отменения ЗД посоченото задължение не включваше конкретни изисквания на регулатора, както относно прилаганата методология при воденото му, така и относно представяне на редовни отчети със съдържание и във форма, определени от КРС.

3.3. По отношение на пазара на битстрийм достъп

„БТК“ АД следва да удовлетворява обосновано и технически необходимо искане за битстрийм (специфичен) достъп при спазване на равнопоставеност, като определя цените за този вид достъп при спазване на принципите на прозрачност и разходоориентираност. Достъпът се предоставя въз основа на индивидуални договори, които се одобряват от КРС и КРС може да наложи изменения в съответните договори при хипотезите, посочени в ЗД (отм.).

Ценовите условия, при които „БТК“ АД предоставя специфичен/битстрийм достъп, се регулират от КРС. Предприятието е длъжно да определя цените за услугите по достъпа като разходоориентирани, спазвайки принципите на прозрачност и равнопоставеност. „БТК“ АД има задължение да доказва разходите по предоставяне на услугите за осигуряване на специфичен/битстрийм достъп като при доказване на разходоориентираност на цените на тези услуги следва да представи разходите, получени въз основа на одобрената от КРС система за определяне на разходите. При поискване от КРС, предприятието има задължение да доказва за период не по-малък от шест месеца разходоориентираността на вече съгласувани цени като представя данни за разходите, получени при прилагане на одобрената от КРС Система.

При формиране на цените на услугите за осигуряване на специфичен достъп „БТК“ АД е длъжно да спазва следните изисквания:

- да не включва елементи на ценообразуването, основаващи се единствено на значителното си въздействие върху пазара;
- да не включва отстъпки, които нарушават възможностите за конкуренция от страна на други обществени оператори за съответната услуга;
- да не създава предимства за отделни потребители на същата или сходна услуга;
- да определя цените на услугите над нивото на разходите по предоставянето.

„БТК“ АД има задължение да води разделно счетоводство за разходите, свързани с дейностите по предоставяне на услугите, за които „БТК“ АД има наложени специфични задължения. При условията на отменения ЗД посоченото задължение не включваше конкретни изисквания на регулатора, както относно прилаганата методологията при воденото му, така и относно представяне на редовни отчети със съдържание и във форма, определени от КРС.

Обхватът на задълженията за предоставяне на специфичен достъп е определен вследствие на съдебни решения № 7688 от 10.07.2006 г. и № 7653 от 10.07.2006, както и с дадени задължителни указания от КРС с решения № 1579/27.07.2008 г. и решение 628/25.04.2007 г. По силата на съдебните решения специфичният достъп по ЗД (отм.) е определен като специфичен/битстрийм достъп.

По отношение на конкретните нива на свързване, в които „БТК“ АД следва да предостави специфичен/битстрийм достъп, КРС изиска от предприятието да предостави информация за възможностите за предоставяне на битстрийм достъп, както и обосновка в случай, че предприятието няма техническа възможност да осигури достъп на определено ниво. Към настоящия момент „БТК“ АД осигурява битстрийм достъп на второ ниво, съгласно Общата позиция на Групата на европейските регулатори (ERG – The European Regulators Group)², предвид изявеното желание на заинтересованите предприятия, които са сключили договори за битстрийм достъп.

С Решение № 1358/15.11.2007 г. КРС наложи ограничения на част от предложените от „БТК“ АД цени за услугите по предоставяне на специфичен/битстрийм достъп. Причина за налагане на ограниченията от една страна е обстоятелството, че не са предоставени достатъчно доказателства от „БТК“ АД за разходоориентираност на предложените цени, а от

² ERG (03) 33rev2

³ Обща позиция на ERG относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения – ERG (06) 33 final version

друга страна, КРС отчете необходимостта да се изпълнят основните цели на ЗЕС, свързани с осигуряване на конкуренцията и защита интересите на потребителите, а именно цените за специфичен/битстрийм достъп да бъдат такива, че да осигуряват възможност на новите предприятия да се възползват от битстрийм достъпа, като в същото време имат възможност да определят цени за крайните потребители, които да бъдат конкурентни на предложените от „БТК“ АД цени за собствени абонати.

4. Конкурентни проблеми

Като отчита състоянието и перспективите за развитие на съответните пазари на необвързан достъп и на битстрийм достъп, посочени в анализа, КРС идентифицира наличието на конкурентни проблеми на съответните пазари в съответствие с Общата позиция на ERG³ относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения. В позицията е посочено, че под „конкурентен проблем“ се разбира всяко пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, чрез което се цели конкурентите да не се допуснат да навлязат на пазара или да се изтласкат от пазара, или да се експлоатират потребителите. В цитирания документ ERG посочва, че налагането на специфични задължения на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, в светлината на регулаторна рамка 2002, не предполага задължителна злоупотреба с господстващо положение. Съгласно Общата позиция на ERG специфични задължения могат да бъдат наложени и когато е налице възможност, при определени обстоятелства, идентифицирани конкурентни проблеми да възникнат като потенциални. Изхождайки от целите, посочени в раздел VI, т. 2 от анализа, КРС разглежда възможностите за възникване на конкурентни проблеми при липса на ex-ante регулация.

4.1. Конкурентни проблеми на съответния пазар на физически достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение

Значително въздействие на „БТК“ АД на съответния пазар на физически достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение е фактор, който създава условия предприятието да се опитва да следва пазарно поведение, характеризиращо се с тактики, насочени към пречатване и/или забавяне навлизането на конкуренти на пазара. Тези тактики могат да бъдат налагани както по отношение на необвързания достъп до абонатна линия, така и по отношение на достъпа до пасивната инфраструктура на историческото предприятие. Това налага регулаторът да идентифицира проблемите и пречките за развитието на ефективна конкуренция, породени от възможностите за прехвърляне на вертикални и хоризонтални предимства от съответния продуктов пазар на достъп на едро към свързани с него пазари на едро и дребно.

4.1.1. Прехвърляне на вертикални предимства

Една от възможните тактики за възпрепятстване на конкуренцията и разширяване на значителното въздействие върху пазара е тактиката на прехвърляне на вертикални предимства. Най-общо под прехвърляне на вертикални предимства се разбира всяко пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху пазара, целящо прехвърляне на пазарна сила от един пазарен сегмент на друг, потенциално конкурентен сегмент. В позицията на ERG⁴ е посочено, че прехвърлянето на вертикалните предимства може да бъде дефинирано като практика на предприятие, което оперира както на пазара на едро, така и на вертикално свързания с него пазар на дребно, като същевременно е обявено за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро.

Като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие на съответния пазар на (физически) достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение, притежавайки мрежовата инфраструктура, която се явява съществен ресурс, чрез който се предоставят услуги на свързания пазар на дребно, респективно се изгражда необходимата инфраструктура за предоставяне на услуги на дребно, за „БТК“ АД са налице мотиви да прехвърля вертикални предимства като следва следните стратегии:

- Отказ за предоставяне на достъп;
- Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение;
- Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение.

⁴ ERG (06) 33 final version

4.1.1.1. Отказ за предоставяне на достъп до мрежата на вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара, както и до неговата пасивна инфраструктура

Предприятие със значително въздействие върху пазара на едро би опитало да увеличи и пренесе пазарната си мощ на свързания пазар на дребно като осъществява пазарно поведение, насочено към отказ от предоставяне на достъп или съвместна търговия на конкурентните предприятия, опериращи на потенциално конкурентния пазар на дребно. КРС счита, че като предприятие със значително въздействие върху съответния пазар на (физически) достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение, за „БТК“ АД са налице мотиви да откаже достъп на предприятия, предлагащи конкурентни услуги на свързания пазар на дребно. Предвид доминиращата позиция на разглежданите продуктови пазари „БТК“ АД може едностранно да откаже необвързан достъп до абонатна линия или достъп до пасивната инфраструктура. Такова поведение може да бъде следвано с цел недопускане на конкурентите на свързания пазар и ограничаване на възможностите им за предоставяне на услуги на крайните потребители. Тъй като такива действия затрудняват конкуренцията на пазара на дребно, КРС обръща внимание на необходимостта от разглеждането на този конкурентен проблем и евентуалните пазарни дефекти, които потенциално могат да възникнат при липса на регулаторна намеса.

4.1.1.2. Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение

Прехвърлянето на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение включва различните типове вероятно дискриминационно поведение. Както е отбелязано в Общата позиция на ERG, потенциален конкурентен проблем при вертикално интегрираните предприятия е тактиката на умишлено забавяне или отлагане, т.нар. „натиск при предоставянето“ (provisioning squeeze). По отношение на разглеждания пазар най-често тя може да се прояви при сключване на договори за необвързан достъп до абонатната линия и при договори за достъп до пасивната инфраструктура. Тактиката на забавяне се проявява в различни форми, като продължителни преговори или симулиране на технически проблеми. Посредством ненужно дълги преговори за достъп или позоваване на несъществуващи технически проблеми предприятието със значително въздействие върху пазара цели създаването на несигурност у конкурентите, както и увеличаване на разходите им. Така разгледано забавянето на преговорите или на предоставянето на услугите за достъп би могло да се приравни на отказ от достъп. Мотивите за такова поведение са два вида. На първо място, в случай, че пазарът на дребно е отворен за конкуренция, която би довела до намаляване на печалбите на предприятието със значително въздействие върху пазара, то използва тактиката за забавяне на навлизането на пазара, за да защити монополната си печалба.

Съществува потенциална възможност действията на „БТК“ АД по протакане под формата на дълги проучвателни срокове, на чувствително разтегнати във времето вътрешен одит на мрежата, детайлна проверка на билинг системата, проверка на централите или други необходими съоръжения и изчисления на разходите да са причина конкурентните предприятия да загубят интереса си към ползване на искания достъп.

По-специално по отношение на необвързания достъп е валидна ситуация, при която на пазара на дребно историческото предприятие предлага нова услуга. Тогава тактиката на забавяне допринася за постигане на предимството на първия навлизащ, което не би било възможно, ако необходимата услуга на едро бъде предоставена едновременно на всички конкуренти на пазара на дребно, както и ако предприятието със значително въздействие върху пазара бъде задължено да предоставя свои собствени услуги на пазара на дребно, базирани на новата услуга на едро в срок, който осигурява възможност на конкурентите да разработят конкурентна оферта. Предимството на първия навлизащ от гледна точка на предлагането се проявява под формата на ефект на мрежата и редуциране на разходите, предвид реализирането на икономии от мащаба. От гледна точка на търсенето предимството на първия навлизащ е резултат от ефекта на затваряне на потребителите (lock-in effects).

Слабият интерес на конкурентите предприятия към пазара на необвързан достъп, отбелязан в т. 5.2 "Цени и ценова политика по отношение на предоставянето на необвързан достъп до абонатната линия", поражда съмнения за забавяне на осъществяването на административните процедури по сключването на договори за предоставяне на услугите за необвързан достъп и поставянето на техническите бариери при предоставянето на достъпа. Към момента действащите срокове са тези, определени в Типовото предложение за необвързан достъп, одобрено от КРС. Независимо от липсата на обжалване от страна на алтернативните предприятия на одобреното от КРС типово предложение, на следващ етап следва да бъде анализирано влиянието на сроковете за осигуряване на необвързан достъп. Освен това, по силата на действащото типово предложение „БТК“ АД има задължение да осигури ползването на необходимите услуги на едро, преди да започне предоставяне на услуги на дребно за широколентов достъп чрез технологии, различни от ADSL. Предвид дефинираните

потенциални конкурентни проблеми при налагане на специфични задължения КРС ще отчете необходимостта от продължаване на наложеното задължение.

Тактиката на умишлено забавяне или отлагане е конкурентен проблем, който е потенциален и по отношение предоставянето на достъп до пасивната инфраструктура. В този случай такова поведение резултира във възпрепятстване на процеса по изграждане или развитие на собствени мрежи от предприятията. По този начин, освен че се препятства тяхното развитие на пазарите на дребно, се препятства възможността им за реална алтернатива на необвързания достъп, като започнат да предоставят услуги чрез собствени мрежи.

В резултат на липсата на възможност за предоставяне на услуги на крайните потребители чрез необвързан достъп се наблюдава тенденцията конкурентите предприятия да предпочитат изграждането на собствени мрежи. Това е предпоставка за идентифициране на възможни потенциални конкурентни проблеми и на пазара на достъп до пасивната инфраструктура на „БТК“ АД. КРС счита, че тактиката на умишлено забавяне или отлагане е възможна стратегия и на пазара на достъп до пасивната инфраструктура с цел възпрепятстване навлизането на конкурентите на пазара на дребно.

4.1.1.2.1. Прекомерни изисквания

Поставянето на завишени изисквания към искащите достъпа, проявяващи се в неотнормирани към искания достъп условия, нормиране на броя на линиите, които ще се наемат, допълнителни утежняващи условия при искания за достъп до пасивна инфраструктура, обвързване на ползването на линии или съоръжения с продължителни задължителни срокове, определяне на типа на абонатите, за които ще се предостави необвързания достъп, водят до последици, аналогични на гореизложените. Чрез тях историческото предприятие би могло да се стреми да запази доминиращото си положение по отношение на достъпа до физическата инфраструктура, явяваща се съществен ресурс, без който не могат да се предоставят услуги на свързания пазар на дребно (на „входа“) на услугата, да я контролира и максимално да отлага навлизането на конкурентните предприятия на този пазар.

4.1.1.2.2. Дискриминация по отношение на качеството

Техническите проблеми, свързани с предоставянето на достъпа до абонатната линия, се явяват бариера за осъществяването на необвързания достъп. От една страна е налице незавършила цифровизация на обществената фиксирана телефонна мрежа на „БТК“ АД, от друга страна са налице редица проблеми, свързани с осигуряването на необвързан достъп. Като технически бариери могат да бъдат посочени броят на местата за предоставяне на необвързан достъп, поради ограничените възможности за колокиране, и същевременно липсата на развити алтернативни услуги по предоставяне на отдалечено колокиране и предоставяне на sub loop. В тази връзка КРС е на мнение, че при липса на задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп до абонатната линия, което да осигури достатъчно възможности за реализиране на необвързан достъп, „БТК“ АД би имало възможност да приложи дискриминация чрез качеството с оглед възможността да постави конкурентите си в неизгодно положение.

Предвид изложеното КРС счита, че това е потенциален конкурентен проблем, подлежащ на ex-ante регулиране.

4.1.1.2.3. Стратегическо планиране на продуктовите характеристики

Продуктовата стратегия е друга възможност за предприятието със значително въздействие върху пазара на едро да постави конкурентите си на пазара на дребно в неизгодна позиция. Продуктовото планиране може да обхване всяка една от продуктовите характеристики: съвместимост, норми и стандарти, и др. Стратегическото планиране на продуктовите характеристики може да доведе както до повишаване на разходите на конкурентните предприятия, така и до ограничаване на продажбите им. Предвид гореизложеното КРС е на мнение, че при липса на регулиране, „БТК“ АД би имало мотиви да приложи стратегическо планиране на продуктовите характеристики с оглед възможността да постави конкурентите си в неизгодно положение. В тази връзка КРС счита, че това е потенциален конкурентен проблем, подлежащ на ex-ante регулиране.

4.1.1.3. Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение

Като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара на (физически) достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение „БТК“ АД, при липса на регулаторна намеса, би имала възможности да прехвърля вертикалните си предимства от съответния пазар на едро на пазарите на дребно чрез прилагане на ценови модели на пазарно поведение, намиращи израз в ценова дискриминация, крос-субсидиране, хищническо

ценообразуване. Чрез такива модели на поведение се цели лимитиране на продажбите на конкурентите на пазара на дребно, увеличаването на техните разходи и поставянето под натиск на размера на печалбата им („margin squeeze”). Общото между проблемите от този вид е, че се пораждат вследствие на взаимното влияние между цените на пазара на едро на необвързан достъп, от една страна, и взаимосвързаността на цените на посочения пазар на едро с цените на свързаните пазари на дребно.

4.1.1.3.1. Ценова дискриминация

„БТК” АД като вертикално интегрирано предприятие има стимули да прилага по-ниски цени за услугите, извършвани от собствени звена/подделения или от свързани с предприятието лица (вътрешни услуги), в сравнение с цените за същите услуги, предлагани на конкурентните предприятия (външни услуги), като по този начин осъществява ценова дискриминация. Такива практики биха поставили конкурентите в неблагоприятно положение по отношение на разходите им на пазара на дребно.

4.1.1.3.2. Крос-субсидиране

Близко свързан с ценовата дискриминация, крос-субсидирането е друг потенциален конкурентен проблем на пазара на (физически) достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение. Крос-субсидирането, само по себе си, би могло и да не представлява антиконкурентно поведение. Но, ако едната цена е прекалено висока (на пазара на едро), а другата е хищническа (на пазара на дребно), крос-субсидирането може да бъде използвано, за да се затвори свързан, потенциално конкурентен пазар. При условие, че пазарът, където е определена прекалено висока цена е този на едро, а пазарът, на който се предлагат услуги на хищнически цени е този на дребно и предприятието със значително въздействие върху пазара е вертикално интегрирано, то крос-субсидирането може да доведе до потискане на печалбата (margin squeeze) на конкурентите. В конкретния случай потискането на печалбата би възникнало, ако разликата между прилаганите от предприятието със значително въздействие върху пазара цени за достъп на пазара на едро и прилаганите от същото предприятие цени на услугите на свързания пазар на дребно е толкова малка, че не позволява на конкурентните предприятия на пазара на дребно да постигнат разумна норма на печалба, което от своя страна води до изтласкването им от пазара на дребно.

4.1.1.3.3. Хищнически цени

Хищническото ценообразуване е класическа форма на злоупотреба с господстващо положение по смисъла на конкурентното право и се характеризира със следното:

- цената на продукта или услугата е под разходите,
- изтласкване на конкурентите от пазара и
- възможност за предприятието да възстанови загубите си.

Следва да се отбележи, че предприятието със значително въздействие върху пазара прави компромис по отношение на размера на печалбата си в краткосрочен план, очаквайки повишаването ѝ в дългосрочен план. В тази връзка потребителите се възползват от ниски цени на услугите в краткосрочен план, а в дългосрочен план се накърняват интересите им от елиминирането на конкуренцията. На практика, хищничеството е трудно доказуемо, особено що се отнася до динамични пазари с високи постоянни разходи, на които оперират мулти-продуктови предприятия, прилагащи дългосрочна стратегия.

Следва да се отчете и фактът, че вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара на едро, което предоставя на конкурентите си необходими съоръжения, би могло да прилага хищнически цени на свързания пазар на дребно с цел да подтисне печалбите на конкурентните предприятия, като по този начин ограничава продажбите им и съответно ги изтласква от пазара. Резултатът от хищническите цени на пазара на дребно може да окаже отражение на пазара на (физически) достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение, защото по този начин „БТК” АД може да налага „margin squeeze” на клиентите си на пазара на едро.

Като отчита, че ценовата дискриминация, крос-субсидирането и хищническите цени могат да се използват от „БТК” АД като средство за прехвърляне на пазарна сила от пазара на предоставяне на необвързан достъп към свързаните пазари на дребно, КРС счита, че при липса на регулаторна намеса, пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху пазара, следващо модела на прехвърляне на ценови конкурентни предимства представлява потенциален конкурентен проблем.

4.1.2. Самостоятелно значително въздействие върху пазара

Необходимостта от регулаторна намеса се подкрепя и от факта, че „БТК“ АД е и предприятие със самостоятелно значително въздействие върху пазара на необвързан достъп. Това също така е предпоставка за възникване на конкурентни проблеми на пазара.

Възможни са три типа стратегии на поведение на предприятието със самостоятелно значително въздействие върху пазара:

- Издигане на бариери за навлизане на пазара;
- Експлоататорско поведение;
- Производствена неефективност.

4.1.2.1. Издигане на бариери за навлизане на пазара

Този конкурентен проблем се отнася за предприятие със значително въздействие върху пазара, което издига бариери за навлизане на потенциални конкуренти на пазара, с цел запазване на доминиращото си положение и изтласкване на конкурентите. Съществуват различни форми на издигане на бариери за навлизане на пазара като някои от тях (стратегическо планиране на продуктите характеристики, прекомерни изисквания в договорните условия и хищнически цени) вече са посочени като конкурентни проблеми при прехвърляне на вертикални предимства, поради което тук ще се разгледат конкурентните проблеми, извън посочените в т. 4.1.1.

4.1.2.1.1. Преинвестиране

Съгласно определението, посочено в Общата позиция на ERG, потенциалният конкурентен проблем „прекомерно инвестиране“ може да се дефинира като поведение на историческия оператор, целящо възпрепятстване на навлизането на други предприятия на пазара чрез инвестиции в излишен капацитет, което се обуславя от наличието на икономии от мащаба. Ако инвестициите са невъзвръщаеми („потъващи“), предприятието може да предприеме агресивно поведение спрямо новонавлизащите предприятия, например като се стреми да увеличи продукцията си. С нарастването на продукцията цените падат в резултат на икономии от мащаба и навлизането на конкурентни предприятия става непечелившо.

В конкретния случай, КРС не изключва възможността „БТК“ АД да възприеме подобно поведение, предвид факта, че навлизането на нови конкуренти чрез физически достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение ще увеличи конкуренцията на пазара на дребно.

4.1.2.2. Експлоататорско поведение

Конкурентните проблеми от този вид често се свързват със „типично монополно поведение“. Това е поведение, при което доминиращото предприятие експлоатира потребителите си чрез прекалено високи цени и ценова дискриминация, която е разгледана в т. 4.1.1.3.1.

4.1.2.2.1. Прекалено високи цени

Прекалено високите цени се дефинират като цени, дължащи се на монополно или господстващо положение, чиито нива са значително по-високи от тези на конкурентите. Необоснованото ценообразуване съставлява нарушение на правото на конкуренция, относимо към предприятие с господстващо положение, което определя необоснована цена (необосновано висока или необосновано ниска цена). Следва да се отбележи, че в конкурентното право липсва легална дефиниция за необосновани цени. Наличието на прекалено високи (необосновани) цени се преценява по косвени аргументи като: рязко покачване на цената, необичайно (немотивирано) повишаване на цените, липса на връзка между себестойността на продукта и цената. В икономическия анализ се приема, че са налице прекалено високи цени в случай, че предприятието има възможност да генерира печалби по-високи отколкото в ситуация на ефективна конкуренция. КРС счита, че съществува потенциална възможност посоченият конкурентен проблем да възникне на пазара на (физически) достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение, тъй като „БТК“ АД би имала мотиви да прилага прекалено високи цени по отношение на предоставяните на конкурентните предприятия услуги с оглед възможността на дружеството от една страна да максимизира печалбата си и от друга страна да повиши разходите на конкурентите си, което пък резултира в упражняване на натиск чрез печалбата (margin squeeze). Прекомерно високите цени на пазара на (физически) достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение ще компрометират услугите на пазара на дребно, принуждавайки средния потребител да плаща прекомерни цени за тях. В тази връзка КРС е на мнение, че е налице необходимост от ex-ante регулиране.

4.1.2.3. Производствена неефективност

Този тип потенциален конкурентен проблем се отнася до различните видове продуктова неефективност при липса на конкуренция. Причината е, че липсата на дисциплиниращия ефект на конкуренцията на пазара ще се очаква да се отрази върху продуктовата ефективност. Потенциалните конкурентни проблеми от този вид включват липса на инвестиции, прекомерни разходи/неефективност и ниско качество на предоставяната услуга.

4.1.2.3.1. Липса на инвестиции

Предприятията, изложени на натиска на конкуренцията и извършващи дейност в среда на постоянна конкуренция, се стремят към намаляване на цените и подобряване на качеството на предлаганите от тях продукти, като правят необходимите инвестиции, за да постигнат тези цели. От друга страна, доминиращото предприятие, без или с незначителна действителна и потенциална конкуренция на пазара, няма стимули за подобряване на качеството и намаляване на цената, което може да доведе до възникване на неефективност, по-ниско качество и липса на инвестиции - резултати, които имат негативни за общото благосъстояние на потребителя ефекти (производствени неефективности), сравнени с хипотетично конкурентно положение.

KPC счита, че е налице потенциална възможност за възникване на посочения конкурентен проблем при липса на регулация, предвид пазарния дял на „БТК“ АД на анализирания пазар и липсата на мотивация за оптимизиране на процеса на предоставяне на услуги.

4.1.2.3.2. Прекалено високи разходи/ неефективност

Според икономическата теория, за предприятие със значително въздействие на пазар, на който липсва реална потенциална конкуренция, липсват и стимули да работи при разходна ефективност. На практика, в България „БТК“ АД има 100% пазарен дял на пазара на (физически) достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение, поради което KPC счита, че без регулаторна намеса, насочена към насърчаване на потенциалната бъдеща конкуренция, за „БТК“ АД не биха били налице стимули за разходна ефективност и предлагане на по-качествени услуги.

Заклучение

В заключение може да се каже, че ясно се очертават две групи конкурентни проблеми, които потенциално предотвратяват, ограничават и/или нарушават конкуренцията на пазара на достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен необвързан достъп) във фиксирано местоположение в страната – **ценови** (прекомерно високи цени, ценова дискриминация) и **неценови** (задържаща тактика, неуместни изисквания, влошено качество на услугата, продуктова стратегия).

4.2. Конкурентни проблеми на пазара на битстрийм достъп

Наличието на предприятие със значително въздействие върху анализирания пазар индикира възможностите за възникване на потенциални конкурентни проблеми.

Според KPC, основните конкурентни проблеми, които могат да възникнат на този пазар, при отсъствие на регулация, се отнасят до възможностите на предприятието със значително въздействие върху пазара да осъществява вертикално и хоризонтално прехвърляне на конкурентни предимства, както и до затваряне на пазара и изтласкване на конкурентите, с оглед запазване на доминираща позиция.

4.2.1. Прехвърляне на вертикални предимства

Прехвърлянето на вертикални предимства е ситуация, при която вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие на пазара на едро предприема действия да прехвърли конкурентните си предимства от пазара на едро на битстрийм достъп към свързания пазар на широколентов/високоскоростен интернет достъп на дребно.

По-надолу, KPC разглежда възможните видове поведение като потенциални конкурентни проблеми, които се асоциират с опитите за прехвърляне на пазарна сила от пазара на едро на битстрийм достъп в свързани пазари на дребно.

Могат да се разграничат три типа стратегии за прехвърляне на вертикални предимства:

- Отказ на достъп до мрежата на вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп;
- Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение;
- Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение.

4.2.1.1. Отказ на достъп до мрежата на вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп

„БТК” АД като предприятие със значително въздействие на пазара може да отказва достъп на конкурентите си на пазара на дребно като по този начин цели да задържи стабилните си пазарни позиции и да възпрепятства конкуренцията на пазара на дребно. Ефектът от отказ на битстрийм достъп ще е увеличаване на разходите за конкурентните предприятия. Те ще трябва да инвестират в алтернативна мрежа за достъп до широколентов/високоскоростен интернет за крайните потребители. Установеното наличие на бариери за навлизане и вертикално интегрирано предприятие на пазара, реализиращо икономии от мащаба и от обхвата прави трудна за дублиране съществуващата инфраструктура. В тази връзка, КРС счита за необходимо ex-ante регулиране на пазара за битстрийм достъп с цел предотвратяване възпрепятстването на конкуренцията и защита на интересите на крайните потребители, желаещи да ползват високоскоростен DSL интернет.

При предоставянето на битстрийм достъп вариантите на поведение, които може да използва историческото предприятие, за да ограничи достъпа на алтернативните предприятия, са различни. Преобладаващата част от тях имат технологичен характер, тъй като при условията на регулаторно задължение да предостави битстрийм достъп „БТК” АД е много вероятно да предприеме други действия, чрез които косвено да откаже достъп от този тип до инфраструктурата си. Потенциалните конкурентни проблеми свързани с ограничаването на широколентов битстрийм достъп, засягащи технологичните характеристики са разгледани по-подробно и конкретизирано в следващите точки. Те могат да бъдат:

- технологични конкурентни проблеми по отношение на некоректни срокове за предоставяне на услугата на конкурентно предприятие спрямо сроковете за изпълнение на услугата за крайни потребители на „БТК” АД;
- технологични конкурентни проблеми по отношение на забавяне и отлагане във времето чрез дискриминация според местоположението на крайния потребител, желаещ да ползва широколентов високоскоростен достъп до интернет от конкурентно предприятие;
- технологични конкурентни проблеми по отношение на некоректни продуктови характеристики на услугата за конкурентните предприятия спрямо продуктовите характеристики на услугата за крайни потребители на историческото предприятие.

Технологически характеристиките на пакетите, предлагани за клиентите на предприятието, търсещо достъп (като скорост, съотношение на uplink/downlink трафика и т.н.) могат да се различават от пакетите, предлагани на собствените крайни потребители. Характеристиките на пакетите, предлагани на собствени потребители могат да бъдат значително по-добри. От друга страна гамата от услуги, които историческият оператор може да предложи, използвайки дадената технология може да бъде значително по-богата- симетричен DSL, VPNs, наети линии през ADSL, от тази, която предлага на конкурентите си.

4.2.1.2. Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение

Конкурентните проблеми, които се асоциират с прехвърляне на вертикални предимства посредством неценови модели на пазарно поведение включват различни видове дискриминационно поведение. Те имат за цел ограничаване на възможностите за навлизане на конкуренти на свързания пазар на дребно. Резултатите от дискриминационно поведение на „БТК” АД могат да бъдат увеличение на разходите за конкурентите, ограничаване на техните продажби и поставянето под натиск на размера на печалбата им („margin squeeze”).

4.2.1.2.1. Умишлено забавяне или отлагане

Както е отбелязано в Общата позиция на ERG, потенциален конкурентен проблем при вертикално интегрираните предприятия е тактиката на умишлено забавяне или отлагане – понякога наричана „натиск при предоставянето” (provisioning squeeze). Тази тактика е възможна още на етапа по търговски преговори за сключване на договори за битстрийм достъп. По този начин предприятието се стреми да се възползва възможно най-дълго време от предимствата на първия навлязъл на съответния пазар, което не би било възможно, ако необходимата услуга на едро бъде предоставена едновременно на всички конкуренти на пазара на дребно.

Умишленото забавяне или отлагане може да се приложи по административен и по технологичен ред. Административното забавяне или отлагане на сключването на договори за битстрийм достъп се проявява, например, чрез неспазване на срокове в процеса на водене на преговори, както и въвеждане на сложни процедури. Другият вариант за отлагане сключване на договор е чрез неоснователни технически изисквания. Умишлено забавяне може да е налице и при определяне на реда и условията за предоставяне на услугите по договора. Пример за това може да бъде некоректно зададен срок за предоставяне на услугата на едро на конкурентите спрямо срока за предоставяне на услугата на крайния потребител на пазара на дребно. Ако срокът за предоставяне на битстрийм достъп на едро за конкурентното предприятие по договор е по-дълъг или съвпада със срока, за който „БТК” АД предоставя широколентов

високоскоростен интернет достъп на пазара на дребно за краен потребител, конкурентното предприятие е поставено в невъзможност да предложи същото време за предоставяне на услугата на своите клиенти. Такава ситуация възпрепятства конкуренцията по отношение на времето за първоначално предоставяне на услугата до крайния потребител. По този начин „БТК“ АД би си осигурила конкурентно предимство на пазара на дребно за нови клиенти. В другия случай, ако досегашен клиент на „БТК“ АД избере новонавлизащо конкурентното предприятие за доставчик на услугата и това го принуждава да се откаже от ползването на услугата за периода посочен като срок за предоставяне на услугата на едро, отново ще е налице възпрепятстване на конкуренцията. Това до известна степен е и обвързване на крайния клиент, тъй като за да се прехвърли към нов доставчик той трябва да се откаже от ползването на услугата за известен период от време, което от своя страна ще представлява пропуснати ползи за него.

Умишленото забавяне може да се използва от „БТК“ АД и след формалното сключване на договора на етапа на физическото изпълнение на услугата, когато забавянето засяга технологичния процес на предоставяне на услугата. Прилага се посредством неспазване на определени в договора клаузи по отношение на времеви и технически спецификации. Като пример за това може да се посочи допускането на умишлено забавяне в идентификацията на допуснати формални неточности в документите на абонатите на алтернативните оператори. Процедурата по предоставяне на услугата се удължава с допълнителното време по идентификация и корекция на допуснатите неточности.

4.2.1.2.2. Пакетни/свързани услуги

Понятието „свързани услуги“ се отнася за практиката на едно предприятие да предоставя една услуга при условия на свързаност (заедно) с друга, а „пакетни услуги“ е специфичен случай на обвързване на услугите, при който свързаните услуги се предоставят във фиксирани, предварително определени пропорции и условия. В случай на два вертикално свързани пазара, предприятието със значително въздействие на пазара на едро може да обвърже предоставянето на необходимо оборудване (input) с друг продукт или услуга. Това има за резултат повишаване на разходите на конкурентните предприятия на пазара на дребно, предвид факта, че те са принудени да закупуват услугата на едро, обвързана с други допълнителни компоненти и/или условия, които не са необходими, за предоставяне на услугата на пазара на дребно. В случай, че цената на едро на „свързани услуги“ е по-висока от цената на дребно, редуцирана с разходите по предоставяне на услугите на пазара на дребно от ефективно предприятие, то обвързването на услугите резултира в намаляване на печалбата.

4.2.1.2.3. Прекомерни изисквания

Като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие на пазара на битстрийм достъп е възможно „БТК“ АД да използва тактиката на налагане на прекомерни изисквания. След подписване на договор за битстрийм достъп, предприятието може да прилага утежнени процедури в техническо и времево отношение като процедури по подписване на протоколи за организация и изпълнение на инсталациите за крайните потребители, които трябва да бъдат извършени от конкурентното предприятие в съответствие с условията на договора.

4.2.1.2.4. Дискриминация по отношение на качеството

Връзката от конкурентното предприятие до крайното оборудване при абоната минава през доминиращото предприятие като технология, инфраструктура и човешки ресурс. Това обуславя възможността за затруднения при диагностициране на даден технически проблем, времето за отстраняването му и различното отношение в зависимост от вида на абонатите. Това също така е основание да се допусне, че предприятието със значително въздействие върху пазара може да предприеме дискриминационно поведение по отношение на качеството на услугата. Този вид дискриминация може да се изразява в приоритетно обслужване на собствения си трафик в претоварени участъци на мрежата или при повреди на абонатни линии, чрез приоритет на отстраняването на проблема при собствените си клиенти.

В тази връзка КРС счита, че посоченото е потенциален конкурентен проблем подлежащ на ex-ante регулиране.

4.2.1.2.5. Стратегическо планиране на продуктовите характеристики

Продуктовата стратегия е друга възможност за предприятието със значително въздействие на пазара на едро да постави конкурентите си на пазара на дребно в неизгодна позиция. Продуктовото планиране може да обхване всяка една от продуктовите характеристики: съвместимост, норми и стандарти, и др. Стратегическото планиране на продуктовите характеристики може да доведе както до неоснователно повишаване на разходите на конкурентните предприятия, така и до ограничаване на продажбите им.

Предприятието със значително въздействие на пазара на едро за битстрийм достъп може да предлага услуги с характеристики, които лимитират възможностите на конкурентите да предложат услуги на пазара на дребно, различни от тези на историческия оператор. Допускат се и случаи, когато предоставеният битстрийм достъп не позволява предоставянето дори и на идентични услуги за крайния потребител. Предвид гореизложеното КРС е на мнение, че при липса на регулиране, „БТК“ АД би имала мотиви да приложи стратегическо планиране на продуктите характеристики с оглед възможността да постави конкурентите си в неизгодно положение.

4.2.1.2.6. Дискриминационно използване на информация

Възможност за дискриминационно използване на информация се появява, когато „БТК“ АД получи от конкурентно предприятие информация по повод договаряне на условията на едро за предоставяне на битстрийм. Придобивайки по този начин информация какви услуги възнамерява да предоставя на пазара на дребно, предприятието търсещо битстрийм достъп, „БТК“ АД може да предприеме изпреварваща стратегия при планиране на фирмения продуктов микс, предназначен за крайните потребители. Много често това изпреварващо поведение на пазара се допълва с агресивни рекламни кампании от страна на историческия оператор за новите им изгодни пакети на пазара на дребно, предоставяне на по-изгодни условия, характерни за друга целева група (примерно предоставяне на по-добри ценови условия за домашните абонати и бизнес абонатите). Вертикалната интеграция на историческото предприятие предполага способност за по-бърза реакция на промените на пазара на дребно.

4.2.1.3. Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение

Прехвърлянето на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение основно включва потенциалните конкурентни проблеми ценова дискриминация, крос-субсидиране и грабливи/хищнически цени, които целят лимитиране на продажбите на конкурентите на пазара на дребно, увеличаването на разходите за конкурентите и поставянето под натиск на размера на печалбата им („margin squeeze“). Посочените конкурентни проблеми са идентични с подробно разгледаните в т. 4.1.1.3.1, поради което изложените аргументи са относими и към пазара на битстрийм достъп.

4.2.2. Самостоятелно значително въздействие върху пазара

Както и на пазара за необвързан достъп до абонатната линия, така и на пазара на битстрийм достъп освен проблемите, свързани с опитите за прехвърляне на вертикални предимства между пазарите, съществуват и потенциални проблеми на конкуренцията, отнасящи се до самостоятелното значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп на „БТК“ АД. Според регулатора възможните ефекти за конкурентните условия на пазара от наличието на самостоятелно доминиращо предприятие не се различават от подробно разгледаните в т. 4.1.2.1 и се свеждат до:

- Издигане на бариери за навлизане на пазара;
- Експлоататорско поведение;
- Производствена неефективност.

Поради това, изложените по-горе аргументи са относими и към пазара на битстрийм достъп.

Заклучение

В заключение може да се каже, че ясно се очертават две групи конкурентни проблеми, които потенциално възпрепятстват конкуренцията на пазара на битстрийм достъп в страната – **ценови** (прекомерно високи цени, ценова дискриминация) и **неценови** (задържаща тактика, неуместни изисквания, влошено качество на услугата, продуктова стратегия).

5. Избор на специфични задължения

5.1. Асиметричност на специфичните задължения спрямо отделните предприятия

Разпоредбите на чл. 166, ал. 2 от ЗЕС дават възможност на регулатора, с оглед постигане на целите по чл. 4 от ЗЕС, да избере измежду няколко възможни специфични задължения, чрез които се осигуряват необходимите условия за развитие на конкуренцията или се подкрепят интересите на гражданите.

5.2. Прилагане на принципа на пропорционалност

Съгласно разпоредбите на чл. 166 от ЗЕС КРС може да налага, продължава, изменя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху съответния пазар, като спазва принципите за обективност, прозрачност, пропорционалност и равнопоставеност. Разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС предвиждат, че наложеното специфично задължение е пропорционално тогава, когато съответства на причината за установената

неефективна конкуренция и на целения резултат. В допълнение, разпоредбите на чл. 175 от ЗЕС предвиждат, че при налагане на специфично задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения КРС следва принципа на пропорционалност, като взема предвид:

1. техническа и икономическа жизнеспособност на ползването или инсталирането на средства от конкурентни предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, с оглед развитието на пазара и характера и вида на използваното взаимно свързване и достъп;

2. възможност за предоставяне на достъп с оглед на наличния капацитет;

3. направени първоначални инвестиции и свързания с тях риск;

4. запазване на конкуренцията в дългосрочен аспект;

5. права на интелектуална собственост, когато са относими;

6. предоставяне на общоевропейски услуги;

7. наложени специфични задължения на същото предприятие на съседни свързани пазари.

Изхождайки от законовите разпоредби и като отчита алтернативните възможности за избор на специфично задължение, КРС счита, че прилагането на принципа за пропорционалност при избор на специфични задължения означава, че регулаторният орган трябва да избере най-малко обременяващата мярка за съответното предприятие със значително пазарно въздействие. В същото време, тази мярка следва да е обоснована и от гледна точка на целения резултат.

5.3. Взаимосвързаност между специфичните задължения

При налагане на съответните мерки КРС е отчела обстоятелството, че между специфичните задължения, които могат да бъдат наложени на предприятията със значително въздействие върху съответния пазар, до голяма степен е налице тясна свързаност. Връзката се изразява в ефективното прилагане на съответната мярка, тъй като самостоятелно тя не би дала необходимия ефект за развитие на конкуренцията. Например, изолирано задължението за публикуване на Типово предложение за необвързан достъп би имало по-малък ефект, отколкото ако задължението се налага, заедно с прилагането на ценови ограничения.

5.4. Налагане на конкретни специфични задължения на пазара на (физически) достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение

Предвид резултатите от анализа на пазара на физически достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение (виж Раздел VI, т. 3) и идентифицираните потенциални конкурентни проблеми в Раздел VII, т. 4, КРС е на мнение, че без регулаторна намеса ефективното използване на изградената инфраструктура и улесняване навлизането на пазара на нови предприятия не би било гарантирано. В тази връзка и предвид принципите и целите, посочени в анализа, КРС счита, че специфичните задължения, пропорционални на потенциалните конкурентни проблеми, които следва да бъдат продължени или наложени на предприятието със значително въздействие върху разглеждания пазар, според тежестта на конкурентните проблеми, са:

5.4.1. Задължение за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства на пазара на необвързан достъп до абонатна линия:

В анализа се установява, че бариерите за навлизане на пазара на необвързан достъп до абонатната линия са твърде високи, следователно възможностите за дублиране на съществуващата инфраструктура са силно ограничени. Към настоящия момент има сключени три договора за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия, като достъпа на практика не се осъществява, поради което КРС счита, че евентуалното отменяне на задължението на „БТК“ АД за осигуряване на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства би могло да доведе до пазарно поведение, препятстващо конкурентите, предоставящи широколентов достъп и гласова телефонна услуга на пазара на дребно. КРС счита, че отсъствието на задължение за достъп и отказ от предоставянето му от страна на „БТК“ АД ще доведе до отслабване на конкурентната среда и ще засили възможността предприятието да следва неценови модели на поведение, целящи прехвърляне на вертикалните си предимства. Поради посоченото срокът на действие на наложеното задължение следва да бъде продължен.

КРС счита, че продължаването на действието на наложеното задължение на „БТК“ АД за осигуряване на необвързан достъп е пропорционална мярка и ще гарантира развитието на конкуренцията.

Както се посочи по-горе, с оглед спазване принципа на пропорционалност, при налагане на задълженията за достъп КРС взема предвид обстоятелствата, посочени в чл. 175 от ЗЕС.

Не са налице основания, които да водят до извода, че посредством наложените задължения би се засегнало нормалното функциониране на мрежата и икономическата стабилност на дружеството. Както е посочено по-долу, КРС счита за необходимо да бъде продължено действието и на наложеното задължение на „БТК“ АД за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп. Като се има предвид, че по силата на закона условията на Типовото предложение, както и условията, които следва да се публикуват при задължение за прозрачност, се изготвят от съответното дружество, то за „БТК“ АД е налице възможност да предложи такива условия, които няма да нарушат нормалното функциониране на мрежата му. Чрез предоставянето на информация за тези условия КРС ще има възможност да прецени какви са подходящите технически и икономически решения, които ще доведат до ефективно развитие на конкуренцията без да се засягат неоправдано техническата и икономическата жизнеспособност на задълженото предприятие.

По отношение засягането на правата на интелектуалната собственост КРС счита, че този въпрос не е в пряка връзка с налагането на задължението за достъп и доколкото могат да възникнат такива въпроси, тяхното регламентиране е предмет на договорите за необвързан достъп. По отношение предлагането на общоевропейски услуги, КРС не намира основания, които водят до извода, че налагането на посочените по-долу задължения би се отразило негативно върху предлагането на тези услуги.

Задължението за осигуряване на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства до мрежата на „БТК“ АД, се изразява в:

- запазване на предоставения необвързан достъп до абонатната линия;
- добросъвестно водене на преговори с предприятия искащи необвързан достъп до абонатната линия;
- предоставяне на необвързан достъп на друго предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, включително до неактивни абонатни линии и до междинна точка от абонатната линия. Задължението на „БТК“ АД да предоставя необвързан достъп до неактивни абонатни линии е само за случаите на наличие на вече изградена инфраструктура, осигуряваща абонатен достъп;
- осигуряване, при техническа и физическа възможност, на достъп в точки, различни от местата, от които „БТК“ АД предоставя услуги на собствени абонати.
- предоставяне на съвместното разполагане (колокиране) и други форми на съвместно ползване на помещения и съоръжения, включително отдалечено колокиране;
- осигуряване на достъп до тъмно влакно с цел свързване на съоръжение на предприятието, ползващо необвързан достъп, когато съответното съоръжение е разположено в помещение за съвместно разполагане за нуждите на необвързания достъп, с друго съоръжение на това предприятие, разположено извън помещенията на „БТК“ АД. „БТК“ АД е задължено да осигури такъв достъп, когато:
 1. е наличен свободен капацитет и
 2. липсва техническа и физическа възможност за осигуряване на достъп до съоръженията на „БТК“ АД, необходими за реализиране на услугата „backhaul”.
- предоставяне на определени услуги, необходими за осигуряване на оперативна съвместимост на услуги от край до край за потребителите;
- осигуряване на достъп до операционни поддържащи системи или подобни софтуерни системи, когато са необходими за цел ефективното реализиране на необвързания достъп, за осигуряване на ефективна конкуренция при предоставяне на услуги.

Горепосочените задължения следва да се изпълняват при условия и срокове, определени в одобреното от КРС Типовото предложение за необвързан достъп, както и в съответствие с наложените от КРС специфични задължения.

Достъпът до операционна поддържаща система (OSS – operational support systems) или подобни софтуерни системи на предприятието със значително въздействие върху пазара може да бъде необходим за целите на организирането и поддържането на услугата. Този достъп е достъп до операционна поддържаща система и информационни системи или база данни за предварителни заявки, предоставяне, заявяване, обслужване, искания за ремонт и таксуване предвид обстоятелството, че това са спомагателни услуги, необходими за използване на услугите по необвързан достъп. С оглед осигуряване на достъпа „БТК“ АД трябва да предостави технически спецификации, отнасящи се до интерфейса между собствената си информационна система и информационните системи на предприятията, които искат достъп.

Предоставянето на необвързан достъп е обусловено от предоставянето на съвместното разполагане (колокиране) и другите форми на съвместно ползване. Отказът на достъп, обоснован чрез липса на възможност за колокиране или липса на възможност за предоставяне на услуги, необходими за осигуряване на самостоятелен и съвместен достъп до абонатните линии, също би нанесъл съществена вреда на конкурентната среда. Ограничените технически възможности на предприятието със значително въздействие върху пазара се отразяват пряко и негативно върху конкурентните предприятия. Евентуален отказ за предоставяне на съвместно разполагане и случаите на забавено удовлетворяване на исканията за колокиране поради

технически проблеми се явяват висока бариера за алтернативните предприятия за навлизане на пазара.

На основание чл. 174, ал. 2 от ЗЕС КРС има правомощия да определи изисквания, свързани с предоставянето на достъп. С продължаване на мярката за изготвяне и публикуване на Типово предложение КРС счита, че ще се осигури възможност на регулатора да определи, вследствие и на обществено обсъждане, специфични правила и процедури, където е необходимо, с оглед развитието на конкуренцията. От друга страна, КРС счита за необходимо още при налагането на настоящите мерки, свързани с осигуряване на достъп, да определи задължения за „БТК“ АД, както следва:

„БТК“ АД се задължава да осигури възможност за използване от заинтересованите предприятия на услуги на едро при ценови и неценови условия и при срокове, които кореспондират с услугите на дребно, предлагани от „БТК“ АД, като услугите на дребно могат да се предлагат най-рано един месец след осигуряване на възможност за ползване на съответните услуги на едро от заинтересованите предприятия. В процедурата по одобряване на измененията в условията на едро, „БТК“ АД следва да внесе в КРС и предложение за изменение в условията на дребно, ако то е предвидено във връзка с измененията на условията на едро.

„БТК“ АД се задължава да уведомява писмено предприятията, с които води преговори за сключване на договор за предоставяне на необвързан достъп до абонатна линия и/или за предоставяне на услуги, регламентирани във вече сключен договор за предоставяне на необвързан достъп, когато не може да сключи договора и/или да предостави услугата в срока, определен в действащата нормативна уредба, Типовото предложение за необвързан достъп до абонатна линия и/или сключения договор.

КРС счита, че по отношение на „БТК“ АД следва да се наложи задължение, при поискване от страна на КРС, да предоставя данни за планирано развитие на мрежата, включително планирани промени и реконфигурации на мрежата. Посоченото задължение ще обезпечи навремени действия на регулатора, при промени в мрежата на „БТК“ АД, с оглед обезпечаване на предоставения достъп на други предприятия.

Предвид факта, че задължението за необвързан достъп до мрежата на „БТК“ АД е задължение, което е наложено на предприятието по реда на ЗД (отм.), КРС не счита, че продължаването на неговото действие би създало значителни затруднения за дружеството.

5.4.2. Задължение за равнопоставеност на пазара на необвързан достъп до абонатна линия

Съгласно чл. 168 от ЗЕС, задължението за осигуряване на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при сходни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, предлагани от предприятието на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор.

„БТК“ АД, в качеството си на предприятие със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги чрез тях, има наложено задължение за равнопоставеност при предоставянето на необвързан достъп до абонатната линия по реда на ЗД (отм.).

Изводите от настоящия анализ сочат, че като вертикално интегрирано предприятие за „БТК“ АД са налице мотиви да предоставя достъпа до услугите, осигуряващи реализацията на необвързания достъп, при условия на неравнопоставеност, с оглед на по-благоприятно третиране на собствената дейност на предприятието на свързания пазар на дребно, в сравнение с условията, при които предоставя на конкурентните предприятия услугите на едро, които са основата за конкуренция на свързания пазар на дребно. При отчитане на горното КРС счита, че евентуалната отмяна на задължението за равнопоставеност би се отразила негативно върху развитието на конкуренцията на свързания пазар на дребно, тъй като с отмяна на посоченото задължение ще се премахнат и ограниченията пред предприятието със значително въздействие върху пазара на едро за прехвърляне на пазарна сила от пазара на едро към пазара на дребно, което от своя страна може да доведе до намаляване на конкурентоспособността на алтернативните предприятия. Като взема предвид конкурентните проблеми, свързани с условията за осигуряване на достъп до и ползване на необходимите мрежови средства и съоръжения, както и законовите изисквания за предоставяне на достъп от страна на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, КРС счита за подходящо и пропорционално да продължи действието на задължението за равнопоставеност. Като отчита, че за „БТК“ АД са налице стимули за пазарно поведение, насочено към дискриминиране на конкурентите, КРС счита, че задължението за равнопоставеност следва да включва:

- предоставянето на необвързан достъп до абонатната линия се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече е предоставен необвързан

достъп на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;

- предоставянето на услуги и информация на предприятие, искащо необвързан достъп до абонатната линия се осъществява при същите ценови и неценови условия, както и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие върху пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

Задължението за равнопоставеност, наложено самостоятелно, не би имало необходимия ефект, но в комбинация с ценовите ограничения, задълженията за достъп, за прозрачност и за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп ще способства за развитие на конкуренцията на пазара на необвързания достъп до абонатната линия, разширявайки спектъра на предлаганите услуги на дребно за достъп до Интернет.

Тъй като задължението за равнопоставеност продължава своето действие, то изпълнението му не би създавало затруднение или допълнителни тежести за „БТК“ АД. Същевременно, продължаването му би осигурило еднакви условия за конкуренция на пазара на дребно, поради което КРС смята, че ползата от продължаването му е по-голяма от тежестта, която то представлява за предприятието.

5.4.3. Задължение за прозрачност на пазара на необвързан достъп до абонатна линия

Съгласно чл. 167, ал. 1 от ЗЕС, задължението за прозрачност включва публикуване на определена информация като: финансови отчети, технически спецификации, характеристики на мрежата, условия и ред за предоставяне на достъп и/или взаимно свързване, начин на използване, включително цени. Съгласно Общата позиция на ERG, задължението за прозрачност се прилага като подходяща мярка за решаване на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне, обвързване, прекомерни и неоправдани изисквания, дискриминация по отношение на качеството и стратегическо планиране на продуктите характеристики.

Съгласно § 7 от ЗЕС за „БТК“ АД е налице задължение за прозрачност. По реда на ЗД (отм.) на предприятието е наложено задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп, с оглед осигуряване на заинтересованите предприятия на достъп до информация и спецификации, необходими за осъществяване на необвързан достъп. В тази връзка и предвид установените при анализа на пазара потенциални конкурентни проблеми, КРС счита, че задължението за прозрачност на „БТК“ АД следва да бъде продължено. Като отчита, че чрез задължението за прозрачност като подходящата мярка се гарантира недопускане на част от потенциалните конкурентни проблеми, КРС счита, че евентуалното отменяне на задължението би могло да доведе до условия за създаване на дискриминация по отношение на качеството, прекомерни и неоправдани изисквания и стратегическо планиране по отношение на продукта.

Съгласно чл. 176 от ЗЕС, предприятието, на което е наложено задължение за предоставяне на необвързан достъп, следва да публикува Типово предложение. С публикуването на Типово предложение се осигурява прозрачност в условията за реализиране на необвързания достъп. В същото време, КРС счита, че определена информация следва да бъде поставена от „БТК“ АД на интернет страницата на дружеството, за да гарантира на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на преговорите за осъществяване на необвързан достъп и за изработване на техните бизнес планове. Задължението за прозрачност е свързано с публикуване на информация, която може да се променя в кратки срокове, поради което не е подходящо нейното актуализиране да е свързано винаги с процедура по изменение на Типовото предложение. Предвид изложеното КРС счита, че задължението за прозрачност на „БТК“ АД следва да бъде продължено и се изразява в задължение за публикуване на информация, както следва:

- срокове за осъществяване на необвързан достъп до абонатна линия и за предоставянето на DSL услуга от „БТК“ АД на собствени абонати;
- места за достъп – посочване на населени места и точки, в които има възможност за реализиране на необвързан достъп, посочване на възможностите съвместно разполагане, отдалечено колокиране и възможностите за предоставяне на достъп до междинна точка от абонатната линия;
- места, в които „БТК“ АД предоставя достъп и предстои да бъдат закрити, като публикуването на тази информация следва да е най-малко 3 месеца преди реалното закриване на места за достъп;
- места (населени места, точки), където се използва необвързан достъп, и броя на предприятията за всяко място;
- брой на необвързаните абонатни линии, които се ползват самостоятелно и съвместно, за всяко място;
- брой на новите абонатни линии на „БТК“ АД;

- подадени заявки за предоставяне на услуги, които са в процес на разглеждане.

Информацията следва да се актуализира от предприятието в срок от три работни дни от настъпване на промяна, относима към някое от условията, както и да се актуализира съобразно дадени от регулатора указания на основание чл. 167, ал. 2 от ЗЕС, в случай, че от КРС са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

КРС счита, че „БТК“ АД следва да бъде задължено да публикува и актуализира на официалната си страница в Интернет действащите цени за предоставяне на необвързан достъп, включително цени и условия, приложими към собствените услуги, услугите, предоставяни на свързани лица на свързания пазар на дребно или на други свързани пазари на едро. Посочената информация следва да се представя и писмено на КРС в сроковете за нейното публикуване.

КРС счита, че на „БТК“ АД следва да се наложи и задължение да публикува и да актуализира на официалната си страница в интернет финансови отчети (отчет за доходите, баланс), в срокове съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството и да предоставя, при поискване от КРС отчет за промените в собствения капитал, отчет за паричните потоци и приложенията към финансовия отчет.

Въз основа на горното КРС счита, че наличието на задължения, които ще осигурят възможност за предвидимост и прозрачност на условията за предоставяне на необвързан достъп, е пропорционална мярка, тъй като ползите от нейното прилагане се изразяват в осигуряване на възможност за навлизане на пазара, стимулиране на ефективното използване на съществуващата инфраструктура и съответно подобряване на конкурентната среда, което оправдава незначителното нарастване на разходите за публикуване и поддържане на актуална информация от страна на „БТК“ АД.

5.4.4. Задължение за публикуване на Типово предложение за необвързан достъп до абонатната линия

Съгласно § 7 от ЗЕС за „БТК“ АД е налице задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп. Както бе посочено по-горе съгласно чл. 176 от ЗЕС предприятието, на което е наложено задължение за предоставяне на необвързан достъп, следва да публикува Типово предложение. КРС счита, че за ефективното изпълнение на задължението за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия е необходимо изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп от предприятието със значително въздействие върху пазара. В тази връзка КРС продължава действието на задължението за изготвяне на типово предложение, наложено на „БТК“ АД по отменения ЗД. Изхождайки от принципа за пропорционалност, предварителното одобряване на условията за необвързан достъп от страна на регулатора са гаранция за постигане на подходящи условия за развитие на конкуренцията. Задължението за изготвяне и публикуване на Типово предложение, заедно със задълженията за прозрачност и равнопоставеност, е подходяща и пропорционална мярка, която ще спомогне преодоляването на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с отказ от достъп, дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне и обвързване на услуги. Тъй като съдържанието на Типовото предложение, е регламентирано в чл. 176, ал. 2 от ЗЕС като неизчерпателно, то КРС счита, че е необходимо да определи минималното съдържание на Типовото предложение за необвързан достъп, както следва:

1. Описание и условия за ползване всяка една от услугите:
 - а) при самостоятелен достъп;
 - б) при съвместен достъп;
 - в) при достъп до междинна точка от абонатната линия (sub loop);
 - г) за пренос (backhaul), включително осигуряване на достъп до тъмно влакно с оглед предоставяне на услугата;
 - д) услуги по съвместно разполагане, включително дистанционно съвместно разполагане (отдалечено колокиране);
2. Условия за необвързан достъп до абонатна линия:
 - а) мрежови елементи, до които се предлага самостоятелно ползване на абонатни линии и/или достъп до честотна лента извън обхвата, използван за пренос на глас (300-3400Hz) при съвместно ползване на абонатната линия;
 - б) информация за местата за физически достъп до мрежата – конкретно местоположение и брой на точките, в които се предоставя необвързан достъп до абонатната линия, като при възможност от застрашаване сигурността на мрежата тази информация се предоставя само на заинтересованите лица; наличие на абонатни линии в определени части от мрежата, към която се осъществява достъпа;
 - в) технически условия, свързани с достъпа и използването на абонатни линии, включително технически характеристики на усуканата метална двойка в абонатната линия; ред и срокове за закриване на точки на достъп при наличие на предоставен през тях достъп и за предоставяне на възможност за алтернативен достъп.
 - г) срокове и условия за подаване на заявки, ползване и ограничения;

3. Услуги по съвместно разполагане:

- а) информация за конкретни места за съвместно разполагане – когато тази информация може да застраши сигурността на мрежата, тя се предоставя само на заинтересованите лица;
- б) възможности за съвместно разполагане, включително физическо съвместяване и дистанционно разполагане;
- в) характеристики и технически ограничения за съоръженията, които могат да бъдат съвместно разполагани;
- г) мерки за сигурност;
- д) условия за допускане на служители на конкурентни предприятия;
- е) стандарти за безопасност;
- ж) правила за разпределяне на пространството, когато то е ограничено;
- з) условия за проверка от конкурентни предприятия на местата, в които е възможно физическо съвместно разполагане, или на местата, където съвместното разполагане е отказано поради липса на възможност.

4. Условия за достъп до обслужващи операционни системи, както и до информационни системи или бази данни за предварителни заявки, предоставяне, заявяване, обслужване, искания за ремонт и таксуване.

5. Условия за предоставяне на необвързан достъп:

- а) срок за предоставяне на услуги и оборудване; срокове за отговор на заявките за предоставяне на всяка от услугите;
- б) споразумения за ниво на качеството на услугите и обслужването, процедури за установяване и отстраняване на повреди, процедури за възстановяване на услугата и нейното качество;
- в) условия и ред за промяна на съвместния достъп в самостоятелен достъп и на битстрийм достъп в необвързан достъп (съвместен или самостоятелен).
- г) типови договорни условия, включително, обезщетения при неизпълнение на задълженията по предоставяне на услугите;
- д) цени и механизъм за калкулиране на цените за всяка от услугите – до одобряване на разходоориентирани цени на услугите „БТК” АД прилага ценовите ограничения, определени от КРС съгласно този документ.

е) друга относима информация, с оглед осъществяване на необвързания достъп и необходимите за неговото реализиране услуги.

Включването на други условия в Типовото предложение, различни от определеното минимално съдържание, не трябва да ограничава развитието на конкуренцията и/или да създава неравнопоставеност, както и да внася неяснота при регламентиране на изискванията за реализиране на необвързан достъп до абонатната линия.

КРС счита, че ползите от продължаването на задължението за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп надвишават негативите, тъй като се осигурява прозрачност и предвидимост по отношение на условията и цените за предоставяне на услугите на едро, както и техните промени. Прозрачността и предвидимостта дават възможност за адекватен контрол от страна на регулатора, както и възможност на предприятията да предвиждат развитието на своята дейност, тъй като услугите на едро са пряко свързани с предоставянето на услуги на пазара на дребно.

5.4.5. Ценови ограничения

Въз основа на разпоредбите на чл. 170 от ЗЕС за КРС е налице възможност при налагане на ценови ограничения да избере като подходяща мярка определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за разходите или основаващи се на нивото на цените на съпоставими пазари, на които има ефективна конкуренция.

5.4.5.1. Разделно счетоводство

По отношение на разделното счетоводство КРС отчита, че същото е текущо за „БТК” АД и е наложено на пазарите на терминиране на трафик в определено местоположение и на генериране на трафик от определено местоположение и по отношение на услугите, предоставяни на настоящия пазар, тъй като това задължение се прилага по отношение на цялостната дейност на предприятието. Съгласно принципната позиция на КРС при налагане на специфичното задължение за разделно счетоводство, съдържаща се в анализа на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи по отношение на „БТК” АД като правопреемник на „БТК Мобайл” ЕООД, регулаторът счита, че не е необходимо изрично да се налага задължение за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство на пазара на необвързан достъп до абонатната линия.

КРС счита, че отстраняването на потенциалните конкуренти проблеми, свързани с възможностите за крос-субсидиране и осигуряването на съпоставимост на финансовата информация следва да се осъществи чрез предприемането на съответните мерки, като чрез вече наложеното задължение за разделно счетоводство ще се осъществява ефективен контрол върху цените, определяни от „БТК” АД.

5.4.5.2. Разходоориентирани цени и Система за определяне на разходите

Както е посочено в текущите задължения на „БТК“ АД, предприятието има задължение за прилагане на разходоориентирани цени за необвързан достъп, изчислени въз основа на система за определяне на разходите (Системата), одобрена от КРС през 2004 г.⁵ и изменена през 2008 г.⁶ Системата се базира на настоящи стойности⁷, като използва разходите за дейността според счетоводните (историческите) данни⁸ и амортизационни разходи, основани на настояща стойност, като ползва методология на пълно⁹ разпределение на разходите по услуги въз основа на дейността, която ги е породила¹⁰.

КРС счита, че прилагането на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите, е подходяща мярка, с оглед преодоляване последиците от пазарно поведение, характеризиращо се с прилагане на високи цени, които биха могли да препятстват и достъпа до инфраструктурата, и предоставяне на услугите, както и поради възможността да бъдат упражнени различни форми на ценова дискриминация. Като отчита, че пазарният анализ не съдържа данни, които да водят до заключението, че в качеството си на предприятие със значително въздействие върху пазара „БТК“ АД би имало интерес да оперира ефективно и да намали разходите си, то КРС счита, че наложеното задължение за определяне на разходоориентирани цени за необвързан достъп чрез прилагане на Системата следва да бъде продължено. Евантуалната отмяна на мярката би ограничила възможностите за насърчаване на конкуренцията и би довела до липса на прозрачност и предвидимост по отношение на цените, предмет на Типовото предложение за необвързан достъп на „БТК“ АД.

Същевременно КРС отчита, че действащите към момента цени не са определени въз основа на Системата, а са наложени от регулатора, както това е посочено по-горе. В допълнение, прилаганата от „БТК“ АД Система не е одитирана от независим одитор.

Горепосоченото е основание за КРС да счита, че използването на Системата, с оглед определяне на разходоориентирани цени, следва да бъде предшествано от изменения в същата. Компонентите на Системата, които се явяват входни данни, както и списъкът с услугите, следва да се приведат в съответствие с конкретизираното задължение за разделно счетоводство и да бъдат обект на независим одит.

Като отчита степента на конкуренция, съгласно заключенията от пазарния анализ, както и наличието на задължение за определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите, КРС счита, че продължаването на задължението е пропорционална мярка.

5.4.5.3. Ценови ограничения върху цените на услугите за свързване при необвързан достъп до абонатна линия

Както вече беше посочено по-горе, с Решение № 1459 от 11 юли 2006 г. за одобряване на Типовото предложение за необвързан достъп на „БТК“ АД, КРС определи таван на цените за срок от 6 месеца.

Определянето на ценови таван беше продиктувано от факта, че към момента на определяне на цените услугите, свързани с предоставяне на необвързан достъп, не бяха предоставяни, а представените от „БТК“ АД разчети и разходни документи и калкулации за себестойността на услугите не бяха счетени за достатъчно убедителни от регулатора.

При липсата на исторически разходи КРС счете, че най-подходящият метод за определяне на цените за необвързан достъп е сравнителния анализ. В тази връзка определените ценови тавани са базирани на данни за цените за съвместен и за самостоятелен достъп¹¹ (ЕС25 и ЕС15) към октомври 2005 г., като са съобразени и с различията в макро показателите за развитие на българската икономиката и тази на страните от Общността. При определяне на ценовите тавани КРС е взела предвид и Решение № 135/22.06.2006 г. на КЗК относно наличие на ценова преса между цените за месечен абонамент на абонатите на „БТК“ АД и цените за месечен абонамент за необвързан достъп.

Въпреки, че наложените от КРС ценови ограничения имаха действие още през 2006 г., конкурентните предприятия не проявиха интерес към необвързания достъп. Ситуацията на пазара се промени през септември 2008 г., когато бе подписано допълнително споразумение № 1 към договора за необвързан достъп между „БТК“ АД и „Орбител“ ЕАД, в което са договорени условията, съгласно Решение № 1459/11.07.2006 г. на КРС.

⁵ Решение на КРС № 1049/15.04.2004 г.

⁶ Решение на КРС № 158/28.02.2008 г., с което КРС одобрява измененията в Системата и изиска от БТК резултатите по одобрената система за 2006 г. и 2007 г.

⁷ Терминът за разходната база при настояща стойност е *Current cost accounting (CCA)*.

⁸ Терминът за разпределяне на вече извършени разходи е *Top-down*.

⁹ Терминът за стандарта за разпределение е *Fully distributed costs*.

¹⁰ Терминът за метода на разпределение е *Activity based costing*.

¹¹ *European Electronic Communications Regulations and Markets 2005 (11th Report) Annex 2.*

Предвид изложеното и като отчита идентифицираните потенциални конкурентни проблеми, КРС счита, че задължението на „БТК“ АД за разходоориентираност на цените за необвързан достъп, определени въз основа на система за определяне на разходите, следва да бъде продължено.

Следва да се подчертае, че за периода от 2005 г. до 2007 г. средноевропейските цени за месечен абонамент (самостоятелен и съвместен достъп) отбелязаха спад като през януари 2008 г. достигнаха нива от 9,52 евро за самостоятелен достъп и 3 евро за съвместен. Намалението на посочените цени е отчетено от „БТК“ АД, като със свое писмо № 37-00-295/29.07.2008 г. (КРС вх. № 04-04-232/29.07.2008 г.) предприятието предложи намаление на ценовите тавани на цените за месечен абонамент за усуканата метална двойка с 10% за самостоятелен достъп и с 30% за съвместен достъп.

Като отчита, че от една страна, определянето на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на Системата, е неприложимо към настоящия момент, а от друга, че предложените от „БТК“ АД цени са съпоставими със средните за ЕС27 нива към октомври 2007 г., както и че предложеното намаление на цените за месечен абонамент е отразено в сключеното през м. септември 2008 г. допълнително споразумение № 2 към договора за необвързан достъп между „БТК“ АД и „Орбител“ ЕАД, КРС налага ценови ограничения, по отношение на цените за необвързан достъп както следва:

До доказване на разходоориентирани цени въз основа на изменената Система „БТК“ АД се задължава да прилага цените за услугите за необвързан достъп, съобразно наложените ценови ограничения в процедурата по одобряване на Типовото предложение, а до одобряването му, респективно до влизането му в сила при липса на предварително изпълнение на решението, прилаганите от „БТК“ АД цени следва да са не по-високи от цените по договора между „БТК“ АД и „Орбител“ ЕАД към м. септември 2008 г. КРС счита, че наложените ценови ограничения следва да се прилагат до одобряване на разходоориентирани цени за съответните услуги, изчислени въз основа на Системата след нейното изменение. В случай, че в рамките на процедурата по одобряване на Типовото предложение БТК не докаже разходоориентираност на цени, Комисията може да наложи ограничения на основание чл. 219, ал. 4 във връзка с чл. 220 от ЗЕС.

5.4.6. Задължение за предоставяне на достъп до пасивната инфраструктура

Необходимостта от продължаването на задължението за достъп до пасивната инфраструктура на „БТК“ АД произтича от заключението в резултат на извършения анализ на пазара на физически достъп до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен достъп до абонатната линия) в определено местоположение.

Тъй като този пазар включва пазара на необвързан достъп и пазара на достъп до пасивна инфраструктура и „БТК“ АД е определено като предприятие със значително въздействие, КРС счита, че са налице основания за продължаване на задължението за съвместно ползване на помещения и съоръжения и изменение на същото, както следва

- запазване на предоставен достъп до пасивна инфраструктура;
- добросъвестно водене на преговори с предприятия, искащи достъп до пасивна инфраструктура;
- Предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура на друго предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

КРС счита, че, чрез задължението за достъп до пасивната инфраструктура ще се даде възможност на алтернативните предприятия, които имат интерес да изграждат свои мрежи, да ползват, при техническа възможност и наличие на капацитет, вече изградената инфраструктура на „БТК“ АД. От една страна, съгласно чл. 286, ал. 1 от ЗЕС кабелните електронни съобщителни мрежи се изграждат подземно и чрез този достъп се осигурява възможност останалите участници на пазара да изграждат мрежите си в съответствие с изискванията на ЗЕС. От друга страна, предприятията, предоставящи гласова телефонна услуга, също използват за изграждане на мрежите си елементи от пасивната инфраструктура на „БТК“ АД. В тази връзка продължаването на задължението за достъп до пасивна инфраструктура ще гарантира възможността да се използва инфраструктурата на „БТК“ АД и по този начин ще се стимулира развитието на мрежовата конкуренция, като се създадат условия за разгръщането и на мрежи за достъп от ново поколение (Next Generation Access Networks). Във връзка с гарантиране възможностите за развитие, КРС счита, че по отношение на „БТК“ АД следва да се наложи задължение да предоставя на КРС при поискване данни за планирано развитие на пасивната инфраструктура. Посоченото задължение ще обезпечи навременни действия на регулатора, при промени в пасивната инфраструктура на „БТК“ АД, с оглед обезпечаване правото на достъп на други предприятия.

В допълнение, КРС счита, че по отношение на „БТК“ АД следва да бъдат наложени и следните задължения:

- „БТК“ АД следва да уведомява писмено предприятията, с които води преговори за сключване на договор за достъп до пасивна инфраструктура и/или за предоставяне на

услуги, регламентирани във вече сключен договор за предоставяне на достъп, когато не може да сключи договора и/или да предостави услугата в срока, определен респективно в действащата нормативна уредба и/или вече сключен договор.

- Посоченото задължение ще спомогне процесите по сключване и допълнение на договори за достъп до пасивната инфраструктура. „БТК“ АД следва да извърши пълна ревизия на наличната пасивна инфраструктура и да представи на КРС детайлна информация за брой, разположение и капацитет на наличните съоръжения, година на изграждане, степен на запълване/свободен ресурс, дължина в километри на каналната мрежа наличие на система за наблюдение и охрана, както и друга относима информация.

Посоченото задължение ще създаде условия за предприемане на действия по отстраняването на незаконните или ненужни съоръжения, както и ще улесни последващите проучвания за наличие на свободен ресурс. Наред с изложеното изпълнението на това задължение ще спомогне ефективното използване на пасивната инфраструктура и осигуряването, в по-кратки срокове и при по-добри условия, на достъп на заинтересованите предприятия.

- „БТК“ АД следва, при поискване от страна на Комисията, да предоставя данни за планирано развитие на пасивната инфраструктура, включително планирани промени.

Предвид изложеното, при липса на външно въздействие е възможно „БТК“ АД да налага едностранно условия за реализиране на достъпа до пасивната инфраструктура и да определя допълнителни технически изисквания. Като отчита идентифицираните потенциални конкурентни проблеми КРС е на мнение, че на „БТК“ АД следва да се продължи действието на задължение за предоставяне на достъп до пасивната инфраструктура.

5.4.7. Задължение за равнопоставеност при предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура

Задължението за осигуряване на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при сходни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, предлагани от предприятието за предоставяне на собствени услуги и за услуги на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор.

„БТК“ АД, в качеството си на предприятие със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги чрез тях, има наложено, по реда на ЗД (отм.), задължение за спазване на равнопоставеност при договаряне на съвместно ползване на помещения и съоръжения.

Изводите от настоящия анализ сочат, че като вертикално интегрирано предприятие за „БТК“ АД са налице мотиви да предоставя достъпа до пасивна инфраструктура, при условия на неравнопоставеност, с оглед на по-благоприятно третиране на собствената дейност на предприятието на свързани пазари на дребно, в сравнение с условията, при които предоставя на конкурентните предприятия услугите на едро, които са основата за конкуренция на свързани пазари на дребно. При отчитане на горното КРС счита, че евентуалната отмяна на задължението за равнопоставеност би се отразила негативно върху развитието на конкуренцията на свързания пазар на дребно, тъй като с отмяна на посоченото задължение ще се премахнат и ограниченията пред предприятието със значително въздействие върху пазара на едро за прехвърляне на пазарна сила от пазара на едро към пазара на дребно, което от своя страна може да доведе до намаляване на конкурентоспособността на алтернативните предприятия. Като взема предвид конкурентните проблеми, свързани с условията за осигуряване на достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения, както и законовите изисквания за предоставяне на достъп от страна на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, КРС счита за подходящо и пропорционално да продължи действието на задължението за равнопоставеност.

Тъй като „БТК“ АД е предприятие със значително въздействие върху пазара на достъп до пасивната инфраструктура и предвид факта, че в краткосрочен и средносрочен план не е възможно тази инфраструктура да бъде дублирана, следва да се отбележи, че заинтересованите предприятия са принудени да закупуват услуги за достъп от „БТК“ АД, с цел да предоставят конкурентни услуги на свързаните пазари на дребно. В тази връзка КРС счита, че възможностите за специално третиране на дадено предприятие ще бъдат ограничени ако бъде продължено задължението за равнопоставеност.

По различни причини „БТК“ АД би имало мотив да предлага по-неизгодни условия на предприятията, които представляват сериозна конкурентна заплаха, като например неравнопоставени цени и условия. В такива случаи може да възникне ситуация, при която конкурентните условия на пазара ще бъдат нарушени и/или изкривени, ако на някои от предприятията се предлагат по-добри условия за развитие на дейността в сравнение с тези за

други участници на пазара. Отчитайки размера на предприятието, КРС счита, че такова неравнопоставено отношение би могло да доведе до съществено неблагоприятно въздействие върху пазара като цяло.

Продължаването на задължението за равнопоставеност би допринесло за ограничаване на възможността „БТК“ АД да прехвърля пазарна сила от пазара на едро към свързаните пазари на дребно, както и да третира по-благоприятно свързаните с него лица.

Като отчита, че за „БТК“ АД са налице стимули за пазарно поведение, насочено към дискриминиране на конкурентите, КРС счита, че продълженото задължение за равнопоставеност следва да включва:

- предоставянето на достъп до пасивната инфраструктура се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече се предоставя достъп на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;
- предоставянето на услуги и информация на предприятие, искащо достъп до пасивна инфраструктура, се осъществява при същите ценови и неценови условия, както и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие върху пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

Посоченото определя съдържанието на задължението за равнопоставеност.

Задължението за равнопоставеност, наложено самостоятелно, не би имало необходимия ефект, но в комбинация с ценовите ограничения, задълженията за достъп и за прозрачност ще способства за развитие на конкуренцията на пазара на достъп до пасивна инфраструктура.

Тъй като задължението за равнопоставеност продължава своето действие, то изпълнението му не би създавало затруднение или допълнителни тежести за „БТК“ АД. Същевременно, продължаването му би осигурило еднакви условия за конкуренция на пазара на дребно, поради което КРС смята, че ползата от продължаването му е по-голяма от тежестта, която то представлява за предприятието.

5.4.8. Задължение за прозрачност при предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура

Задължението за прозрачност ще гарантира на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота при заявяване на искането за достъп до пасивната инфраструктура. Само по себе си посоченото задължение не е достатъчно за разрешаване на идентифицираните потенциални конкурентни проблеми, но налагането му засилва ефективността на другите наложени задължения. В този случай, налагането на задължение за прозрачност на „БТК“ АД ще улесни преговорите за сключване на договор за предоставяне на достъп, предвид факта, че договорните условия са публични и заинтересованите предприятия ще имат достатъчно информация и яснота в процеса на реализиране на достъпа. Следва да се отчете фактът, че задължението за прозрачност позволява на регулатора да следи за изпълнение на задължението за равнопоставеност.

За преодоляване на идентифицираните конкурентни проблеми „БТК“ АД следва да определи условията, при които предоставя достъп до пасивната инфраструктура. В тази връзка „БТК“ АД трябва да осигури свързаната с предоставянето на достъпа информация, включително местоположение на съоръженията, част от пасивната инфраструктура и свободния капацитет за ползване.

Възможностите за прилагане на тактики на забавяне или въвеждане на прекомерни изисквания са конкурентни проблеми, които според КРС са относими по отношение предоставянето на достъп до пасивна инфраструктура. В тази връзка КРС счита за необходимо да определи минималното съдържание на информацията, която „БТК“ АД следва да направи публична за предприятията. В тази връзка, задължението за прозрачност следва да бъде продължено, като „БТК“ АД следва да публикува на Интернет страницата си информация, както следва:

- описание на предлаганите услуги за достъп и условията за предоставянето им;
- описание на местата (населени места, точки), където се предоставя съответният вид достъп и наличния свободен капацитет;
- технически изисквания за осъществяване на достъп;
- процедури и срокове за разглеждане на заявки за предоставяне, изменение и прекратяване ползването на съответен вид достъп, както и за практическата реализация на услугата;

- места за достъп, които предстои да бъдат закрити, като публикуването на тази информация следва да е най-малко 3 месеца преди реалното закриване на места за достъп;

Информацията следва да се актуализира от предприятието в срок от три работни дни от настъпване на промяна, относима към някое от условията, както и да се актуализира съобразно дадени от регулатора указания на основание чл. 167, ал. 2 от ЗЕС, в случай, че от КРС са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

КРС счита за необходимо да определи задължения за „БТК“ АД, както следва:

- задължение за публикуване и актуализиране на официалната страница на предприятието в интернет на финансов отчет (отчет за доходите, баланс), в срокове съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството. При поискване от КРС „БТК“ АД трябва да предостави отчета за промените в собствения капитал, отчета за паричните потоци и приложенията към финансовия отчет. Посоченото, от една страна би направило по-ефективно задължението за разделно счетоводство, наложено на съответния пазар, а от друга би допринесло за по-голяма прецизност при диференциране на специфичните задължения, предвид осъществяването от страна на „БТК“ АД на дейности на различни пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги;

- задължение за публикуване и актуализиране, на официалната страница на предприятието в интернет на действащите цени и условия за предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура, както и за цените и условията, приложими към свързаните предприятия или дейностите, извършвани от самото предприятие на свързаните пазари на дребно. Посочената информация следва да се представя и писмено на Комисията в сроковете за нейното публикуване. Посоченото задължение ще допринесе да бъдат избегнати възможностите за крос-субсидиране.

КРС счита тази мярка за достатъчна от гледна точка осигуряване нормалните условия за конкуренция.

Отмененият ЗД осигуряваше необходимата прозрачност и предвидимост при предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура чрез публикуване на Общи условия за сключване на договор за съвместно ползване, одобрени от КРС. Общите условия по своята същност са част от индивидуалните договори и такава правна фигура, по отношение на достъпа, не е предвидена в ЗЕС. ЗЕС предвижда правомощие на регулатора да наложи задължение за изготвяне и публикуване на типово предложение, когато са наложени задължения за прозрачност и равнопоставеност на съответното предприятие. От една страна, формата на въвеждане на типово предложение е по-тежка от изискването за разработване на общи условия, и в тази връзка изменението на задължението в тази посока би било утежняващо. От друга страна, предвид наложените, респективно предложените до момента мерки от КРС, за „БТК“ АД е налице задължение да изменя, съответно да изготвя общо четири типови предложения. Докато в останалата си част типовите предложения са изискване по закон или са следствие от характеристиките на разглежданите услуги, в които има детайли, които КРС счита за необходимо да бъдат обсъдени със сектора, със задължението за запазване на предоставения достъп до пасивна инфраструктура в комбинация със задължението за прозрачност и равнопоставеност, КРС счита, че ще се осигурят нормални условия за развитие на конкуренцията. Също така, с въвеждане на задължението за прозрачност, както е определено, КРС запазва правомощията си за контрол върху „БТК“ АД, като се има предвид разпоредбата на чл. 162, ал. 2 от ЗЕС.

В тази връзка КРС счита, че налагането на задължение за изработване и публикуване на Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура ще бъде непропорционална мярка. Продължаването на задължението за прозрачност по начина, определен в настоящото изложение, е пропорционална мярка, която може адекватно да рефлектира на установените от КРС конкурентни проблеми.

КРС счита, че разходите, които биха възникнали за „БТК“ АД във връзка с изпълнението на задължението за прозрачност са несъществени, предвид ползите от нарастване на доверието на участниците на пазара, свързано с равнопоставените условия за конкуренция.

Отчитайки, че „БТК“ АД е определено за предприятие със значително въздействие върху пазара на физически достъп до мрежовата инфраструктура, КРС счита, че наличието на задължения, които ще осигурят възможност за предвидимост и прозрачност на условията за предоставяне на достъп е пропорционална мярка, тъй като ползите от нейното прилагане се изразяват в осигуряване на възможност за навлизане на пазара, стимулиране ефективното използване на съществуващата инфраструктура и съответно подобряване на конкурентната среда, което оправдава незначителното нарастване на разходите за публикуване и поддържане на актуална информация от страна на „БТК“ АД. КРС смята, че налагането на задължение за прозрачност е съразмерно, тъй като ползите от налагането на задължение за прозрачност надвишават негативните последици от увеличените административни разходи.

5.4.9. Ценови ограничения при предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура.

5.4.9.1. Разделно счетоводство

По отношение на разделното счетоводство КРС отчита, че същото е текущо за „БТК“ АД и е наложено на пазарите на терминиране на трафик в определено местоположение и на генериране на трафик от определено местоположение и по отношение на услугите, предоставяни на настоящия пазар, тъй като това задължение се прилага по отношение на цялостната дейност на предприятието. Съгласно принципната позиция на КРС при налагане на специфичното задължение за разделно счетоводство, съдържаща се в анализа на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи по отношение на „БТК“ АД като правопреемник на „БТК Мобайл“ ЕООД, регулаторът счита, че не е необходимо изрично да се налага задължение за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство на пазара на достъп до пасивна инфраструктура.

КРС счита, че отстраняването на потенциалните конкуренти проблеми, свързани с възможностите за крос-субсидиране и осигуряването на съпоставимост на финансовата информация следва да се осъществи чрез предприемането на съответните мерки, като чрез вече наложеното задължение за разделно счетоводство ще се осъществява ефективен контрол върху цените, определяни от „БТК“ АД.

5.4.9.2 Разходоориентирани цени и Система за определяне на разходите

Както е посочено в текущите задължения на „БТК“ АД, предприятието има задължение за прилагане на разходоориентирани цени за съвместно ползване, изчислени въз основа на система за определяне на разходите (Системата), одобрена от КРС през 2004 г.¹² и изменена през 2008 г.¹³ Системата се базира на настоящи стойности¹⁴, като използва разходите за дейността според счетоводните (историческите) данни¹⁵ и амортизационни разходи, основани на настояща стойност, като ползва методология на пълно¹⁶ разпределение на разходите по услуги въз основа на дейността, която ги е породила¹⁷.

КРС счита, че прилагането на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите, е подходяща мярка, с оглед преодоляване последиците от пазарно поведение, характеризиращо се с прилагане на високи цени, които биха могли да препятстват и достъпа до инфраструктурата, и предоставяне на услугите, както и поради възможността да бъдат упражнени различни форми на ценова дискриминация. Като отчита, че пазарният анализ не съдържа данни, които да водят до заключението, че в качеството си на предприятие със значително въздействие върху пазара „БТК“ АД би имало интерес да оперира ефективно и да намали разходите си, то КРС счита, че наложеното задължение за определяне на разходоориентирани цени за достъп до пасивна инфраструктура чрез прилагане на Системата следва да бъде продължено. Еwentуалната отмяна на мярката би ограничила възможностите за насърчаване на конкуренцията и би довела до липса на прозрачност и предвидимост по отношение на цените.

КРС счита, че и в този случай използването на Системата, с оглед определяне на разходоориентирани цени, следва да бъде предшествано от изменения в същата. Компонентите на Системата, които се явяват входни данни, както и списъкът с услугите, следва да се приведе в съответствие с конкретизираното задължение за разделно счетоводство и да бъдат обект на независим одит.

Като отчита степента на конкуренция, съгласно заключенията от пазарния анализ, както и наличието на задължение за определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите, КРС счита, че продължаването на задължението е пропорционална мярка.

До доказване на разходоориентирани цени въз основа на изменената Система „БТК“ АД следва да прилага цените, съобразно одобрените от КРС Общи условия за съвместно ползване на помещения, съоръжение и кули и Общи условия за ползване на подземната канална мрежа на „БТК“ АД.

¹² Решение на КРС № 1049/15.04.2004 г.

¹³ Решение на КРС № 158/28.02.2008 г., с което КРС одобрява измененията в Системата и изиска от БТК резултатите по одобрената система за 2006 г. и 2007 г.

¹⁴ Терминът за разходната база при настояща стойност е *Current cost accounting (CCA)*.

¹⁵ Терминът за разпределяне на вече извършени разходи е *Top-down*.

¹⁶ Терминът за стандарта за разпределение е *Fully distributed costs*.

¹⁷ Терминът за метода на разпределение е *Activity based May 2005*

5.5. Налагане на специфични задължения на пазара на битстрийм достъп

5.5.1. Задължение за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства:

Заключенията от анализа сочат, че предоставянето на широколентов достъп до интернет на крайните потребители на пазара на дребно изисква достъп до оборудване на „БТК“ АД (input), който е от съществено значение за другите предприятия на пазара, за да могат да осъществяват дейността си и да се конкурират на пазарите на дребно. Отчитайки горното КРС счита, че задължението на предприятието със значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп следва да насърчава конкуренцията на пазара на дребно, поради което достъпът следва да бъде гарантиран спрямо всички нива, посочени в Общата позиция на ERG относно битстрийм достъпа. Предоставянето на достъп следва да се извършва в срокове, които не се различават от сроковете, в които „БТК“ АД само би организирано предоставянето на съответната услуга на пазара на дребно.

Като отчита горепосоченото, КРС счита, че отсъствието на задължение за достъп и отказ от предоставянето му от страна на „БТК“ АД ще доведе до отслабване на конкурентната среда, поради което е на мнение, че действието на наложеното задължение за достъп следва да бъде продължено.

КРС счита, че продължаването на действието на наложеното на „БТК“ АД задължение за осигуряване на битстрийм достъп е пропорционална мярка, допринасяща за развитие на конкуренцията. От друга страна не са налице основания, които да водят до извода, че посредством наложеното задължение би се засегнало нормалното функциониране на мрежата и икономическата стабилност на предприятието със значително въздействие върху пазара, предвид факта, че задължението за достъп е в сила и към настоящия момент.

Задължението за осигуряване на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства до мрежата на „БТК“ АД, се изразява в:

- запазване на предоставения битстрийм достъп;
- добросъвестно водене на преговори с предприятия искащи битстрийм достъп;
- предоставяне на битстрийм достъп на друго предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, включително до неактивни абонатни линии, както и независимо от наличието или липсата на действащ договор на крайния потребител с „БТК“ АД или с друго предприятие, ползващо услугата отдаване под наем на абонатни линии на едро (WLR), за предоставяне на обществена гласова телефонна услуга по съответната линия (в нискочестотната лента). Задължението на „БТК“ АД да предоставя битстрийм до неактивни линии е само в случаите на наличие на вече изградена инфраструктура, осигуряваща абонатен достъп;

- предоставяне на съвместно разполагане (колокиране) и други форми на съвместно ползване на помещения и съоръжения;
- предоставяне на определени услуги, необходими за осигуряване на оперативна съвместимост на услуги от край до край до потребителите;
- осигуряване на достъп до операционни поддържащи системи или подобни софтуерни системи за осигуряване на ефективна конкуренция при предоставяне на услуги.

Мотивите, изложени по отношение на съвместното разполагане и достъп до операционни поддържащи системи, в раздела относно задължението за достъп на съответния пазар на необвързан достъп до абонатна линия са относими и към посочените в тази раздел съответни задължения.

На основание чл. 174, ал. 2 от ЗЕС КРС има правомощия да определи изисквания, свързани с предоставянето на достъп. С налагане на мярката за изготвяне и одобряване на Типово предложение за битстрийм достъп, КРС счита, че ще се осигури възможност на регулатора да определи, вследствие и на обществено обсъждане, специфични правила и процедури, където е необходимо. От друга страна, КРС счита за необходимо още при налагането на настоящите мерки, свързани с осигуряване на битстрийм достъп, да определи задължение за „БТК“ АД, както следва:

- „БТК“ АД се задължава да осигури възможност за използване от заинтересованите предприятия на услуги на едро при ценови и неценови условия и при срокове, които кореспондират с услугите на дребно, предлагани от „БТК“ АД, като услугите на дребно могат да се предлагат най-рано един месец след осигуряване на възможност за ползване на съответните услуги на едро от заинтересованите предприятия. В процедурата по одобряване на измененията в условията на едро, „БТК“ АД следва да внесе в КРС и предложението за изменение в условията на дребно, ако то се предвижда във връзка с измененията на условията на едро.

- КРС счита, че е пропорционално „БТК“ АД да бъде задължено да уведомява писмено предприятията, с които води преговори за сключване на договор за предоставяне на битстрийм достъп на едро и/или за предоставяне на услуги, регламентирани във вече сключен договор за предоставяне на битстрийм достъп на едро, когато не може да сключи договора

и/или да предостави услугата в срока, определен в действащата нормативна уредба, Типовото предложение за битстрийм достъп и/или сключения договор.

- КРС счита, че по отношение на „БТК“ АД следва да се наложи задължение, при поискване от страна на КРС, да предоставя данни за планирано развитие на мрежата, включително планирани реконфигурации на мрежата. Посоченото задължение ще обезпечи навременни действия на регулатора, при промени в мрежата на „БТК“ АД, с оглед обезпечаване на предоставения достъп на други предприятия.

Предвид факта, че задължението за специфичен/битстрийм достъп до мрежата на „БТК“ АД е задължение, което е наложено на предприятието по реда на ЗД (отм.), КРС не счита, че продължаването на неговото действие би създало значителни затруднения за дружеството.

5.5.2. Задължение за равнопоставеност

Съгласно чл. 168 от ЗЕС, задължението за осигуряване на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при сходни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, предлагани от предприятието на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор.

„БТК“ АД, в качеството си на оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги чрез тях, има наложено задължение за равнопоставеност при предоставянето на специфичен/битстрийм достъп на едро по реда на ЗД (отм.).

Изводите от настоящия анализ сочат, че като вертикално интегрирано предприятие, за „БТК“ АД са налице мотиви да предоставя битстрийм достъп при условия на неравнопоставеност, с оглед на по-благоприятно третиране на собствената дейност на свързания пазар на дребно, в сравнение с условията, при които предоставя на конкурентните предприятия услугите на едро, които са основата за конкуренция на свързания пазар на дребно. При отчитане на горното КРС счита, че евентуалната отмяна на задължението за равнопоставеност би намерила негативно отражение върху развитието на конкуренцията на свързания пазар на дребно. Това е така, защото с премахване на посоченото задължение ще се премахнат и ограниченията пред предприятието със значително въздействие върху пазара на едро за прехвърляне на пазарна сила от пазара на едро към пазара на дребно, което от своя страна може да доведе до намаляване на конкурентноспособността на алтернативните предприятия. Като взема предвид конкурентните проблеми, свързани с условията за осигуряване на достъп до услугите за битстрийм достъп, както и законовите изисквания за предоставяне на достъп от страна на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, КРС счита за подходящо и пропорционално да продължи действието на задължението за равнопоставеност, като определя неговото съдържание както следва:

- предоставянето на битстрийм достъп се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече е предоставен битстрийм достъп на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;
- предоставянето на услуги и информация на предприятие, искащо битстрийм достъп се осъществява при същите ценови и неценови условия, както и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие на пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

Задължението за равнопоставеност, наложено самостоятелно, не би имало необходимия ефект, но в комбинация с ценовите ограничения, задълженията за достъп и за прозрачност ще способства за развитие на конкуренцията на пазара на битстрийм достъп.

Тъй като задължението за равнопоставеност продължава своето действие, то изпълнението му не би създало затруднение или допълнителни тежести за „БТК“ АД. Същевременно продължаването му би осигурило еднакви условия за конкуренция на пазара на дребно, поради което КРС смята, че ползата от продължаването му е по-голяма от тежестта, която то представлява за предприятието.

5.5.3. Задължение за прозрачност

Съгласно чл. 167, ал. 1 от ЗЕС задължението за прозрачност включва публикуване на определена информация като: финансови отчети, технически спецификации, характеристики на мрежата, условия и ред за предоставяне на достъп и/или взаимно свързване, начин на използване, включително цени. Съгласно Общата позиция на ERG задължението за прозрачност се прилага като подходяща мярка за решаване на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне,

обвързване, прекомерни и неоправдани изисквания, дискриминация по отношение на качеството и стратегическо проектиране по отношение на продукта.

Съгласно § 7 от ПЗР на ЗЕС за „БТК“ АД е налице задължение за прозрачност във връзка с предоставянето на специфичен/битстрийм достъп. В тази връзка и предвид установените при анализа на пазара потенциални конкурентни проблеми КРС счита, че задължението за прозрачност на „БТК“ АД следва да бъде продължено. Като отчита, че чрез задължението за прозрачност като подходящата мярка се гарантира недопускане на част от потенциалните конкурентни проблеми, КРС счита, че евентуалното отменяне на задължението би могло да доведе до условия за създаване на дискриминация по отношение на качеството, прекомерни и неоправдани изисквания по отношение на техническите изисквания.

За да се гарантира на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на преговорите за осъществяване на битстрийм достъп и за изработване на техните бизнес планове, КРС счита, че задължението за прозрачност на „БТК“ АД следва да бъде продължено, като на предприятието се налагат:

- задължение за публикуване и актуализиране, на официалната страница на предприятието в интернет, на действащите цени и условия за битстрийм достъп, включително за цените и условията, приложими към собствените услуги, услугите, предоставяни на свързани лица на свързания пазар на дребно или на други свързани пазари на едро. Посочената информация следва да се представя и писмено на Комисията в сроковете за нейното публикуване. Посоченото задължение ще допринесе за избягване на възможностите за крос-субсидиране;
- задължение за публикуване на информация, отнасяща се до срокове за организиране на битстрийм достъп и за предоставянето на DSL услуга от „БТК“ АД на собствени абонати;
- задължение за публикуване на информация, отнасяща се до местата за физически достъп, наличието на достъпни абонатни линии в конкретни части на мрежата за достъп, включително информацията за местата за съвместно разполагане.
 - описание на предлаганите услуги за битстрийм достъп;
 - точки на достъп и ниво в мрежата/мрежови елементи, до които се предлага битстрийм достъп;
 - технически изисквания и интерфейси;
 - процедури за организиране и предоставяне на битстрийм достъп;
 - условия, включително цени, за съвместно разполагане и ползване на съоръжения.

В допълнение, „БТК“ АД следва да публикува и актуализира информация, необходима за осъществяване на контрол с оглед недискриминационно третиране на всички предприятия. Това задължение включва предоставяне на информация за текущото състояние на битстрийм достъп, както следва:

- местата (населени места и точки, където ефективно може да се предоставя битстрийм достъп);
- местата (населени места и точки), където се използва битстрийм достъп и броя на предприятията за всяко място;
- подадени заявки за предоставяне на услуги, които са в процес на разглеждане;
- точки на достъп, които предстои да бъдат закрити, като публикуването на тази информация следва да е най-малко 3 месеца преди реалното закриване на точки за достъп.

Посочената информация следва да бъде актуализирана от предприятието в срок от три работни дни от настъпване на промяна относима към някое от условията, както и да се актуализира в същия срок съобразно дадени от регулатора указания на основание чл. 167, ал. 2 от ЗЕС, в случай, че от КРС са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

КРС счита, че на „БТК“ АД следва да се наложи задължение да публикува и да актуализира на официалната си страница в интернет финансови отчети (отчет за доходите, баланс), в срокове съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството и да предоставя, при поискване от КРС отчет за промените в собствения капитал, отчет за паричните потоци и приложенията към финансовия отчет.

Допълването на задължението ще позволи на КРС да следи за изпълнение на задължението за равнопоставеност. Само по себе си посоченото задължение не е достатъчно за разрешаване на идентифицираните потенциални конкурентни проблеми, но налагането му засилва ефективността на другите наложени задължения.

С оглед гореизложеното КРС счита, че наличието на задължения, които ще осигурят възможност за предвидимост и прозрачност на условията за предоставяне на битстрийм достъп, е пропорционална мярка, тъй като ползите от нейното прилагане се изразяват в

осигуряване на възможност за навлизане на пазара, стимулиране на ефективното използване на съществуващата инфраструктура и съответно подобряване на конкурентната среда, което оправдава незначителното нарастване на разходите за публикуване и поддържане на актуална информация от страна на „БТК“ АД.

5.5.4. Задължение за публикуване на Типово предложение за битстрийм достъп

КРС счита, че предвид установените конкурентни проблеми на съответния пазар, за ефективното изпълнение на задължението за предоставяне на битстрийм достъп е необходимо налагане на задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение от предприятието със значително въздействие на пазара. Изхождайки от принципа за пропорционалност и на основание разпоредбите на чл. 167, ал. 3 и чл. 175 от ЗЕС, предварителното одобряване на условията за битстрийм достъп от страна на регулатора са гаранция за постигане на подходящи условия за развитие на конкуренцията. Задължението за публикуване на типово предложение, заедно със задълженията за прозрачност и равнопоставеност, е подходяща и пропорционална мярка за решаване на повечето от потенциалните конкурентни проблеми, свързани с отказ от споразумение, дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне и обвързване и т.н. Наред с това, наличието на типово предложение ще даде възможност за предварително разглеждане на условията за осигуряване на битстрийм достъп напред, когато за „БТК“ АД е налице техническата възможност да предоставя битстрийм достъп на нива, различни от прилаганите към момента.

Съдържанието на Типовото предложение е регламентирано в чл. 167, ал. 3 от ЗЕС като неизчерпателно. КРС определя минималното съдържание на Типовото предложение за битстрийм достъп, както следва

1. описание на предлаганите услуги за достъп;
2. точки на достъп и ниво в мрежата/мрежови елементи, до които се предлага достъп;
3. технически изисквания и интерфейси;
4. процедури за организиране и предоставяне на достъп, причини за отказ и ограничаване на достъп;
5. условия за съвместно разполагане и ползване на съоръжения;
6. цени и механизъм за калкулиране на цените за всяка от услугите – до одобряване на разходоориентирани цени на услугите „БТК“ АД прилага ценовите ограничения, определени от КРС съгласно този документ.
7. качество на услугите и обслужването, включително качествени параметри на услугите, класифицирани съобразно всеки от видовете достъп, процедури за установяване и отстраняване на повреди, процедури за възстановяване на услугата и нейното качество;
8. типови договорни условия, включително, обезщетения при неизпълнение на задълженията във връзка с предоставяне на услугите;
9. друга относима информация, с оглед осъществяване на битстрийм достъп и необходимите за неговото реализиране услуги.

Включването на други условия в Типовото предложение, различни от определеното минимално съдържание, не трябва да ограничава развитието на конкуренцията и/или да създава неравнопоставеност, както и да внася неяснота при регламентиране на изискванията за реализиране на битстрийм достъп.

КРС счита, че ползите от налагането на задължението за изготвяне и публикуване на Типово предложение за битстрийм достъп надвишават негативите, тъй като се осигурява прозрачност и предвидимост по отношение на условията и цените за предоставяне на услугите на едро, както и техните промени. Тази прозрачност и предвидимост дават възможност за адекватен контрол от страна на регулатора, както и възможност на предприятията да предвиждат развитието на своята дейност, тъй като услугите на едро са пряко свързани с предоставянето на услуги на пазара на дребно.

5.5.4. Ценови ограничения

Въз основа на разпоредбите на чл. 170 от ЗЕС за КРС е налице възможност, при налагане на ценови ограничения да избере като подходящи мерки определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите, или цени, основаващи се на нивото на цените на съпоставими пазари, на които има ефективна конкуренция.

5.5.4.1. Разделно счетоводство

По отношение на разделното счетоводство КРС отчита, че същото е текущо за „БТК“ АД и е наложено по отношение на услугите, предоставяни на пазара на пазара на битстрийм достъп по силата на задълженията за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство на пазарите на едро за терминиране на трафик в определено местоположение и за генериране на трафик от определено местоположение, относими към цялостната дейност на предприятието. Съгласно принципната позиция на КРС при налагане на специфичното

задължение за разделно счетоводство, съдържаща се в анализа на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, където по отношение на „БТК“ АД като правопреемник на „БТК Мобайл“ ЕООД, КРС счита, че не е необходимо да наложи на настоящия пазар на „БТК“ АД задължение за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство, тъй като такова е наложено.

КРС счита, че отстраняването на потенциалните конкуренти проблеми, свързани с възможностите за крос-субсидиране и осигуряването на съпоставимост на финансовата информация следва да се осъществи чрез предприемането на съответните мерки, като чрез вече наложеното задължение за разделно счетоводство ще се осъществява ефективен контрол върху цените, определяни от „БТК“ АД.

5.5.4.2. Система за определяне на разходите и разходоориентираност

КРС счита, че прилагането на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите е подходяща мярка, с оглед преодоляване последиците от пазарно поведение, характеризиращо се с прилагане на високи цени, които биха могли да препятстват и достъпа до инфраструктурата и предоставяне на услугите, както и поради възможността да бъдат упражнени различни форми на ценова дискриминация. Като отчита, че пазарният анализ не съдържа данни, които да водят до заключението, че в качеството си на предприятие със значително въздействие върху пазара „БТК“ АД би имало интерес да оперира ефективно и да намали разходите си, то КРС счита, че наложеното задължение за прилагане на разходоориентирани цени за битстрийм достъп чрез прилагане на Системата, е пропорционална мярка. Евентуалната отмяна на мярката би ограничила възможностите за насърчаване на конкуренцията и би довела до липса на прозрачност и предвидимост по отношение на цените.

КРС отчита, че в използваната от „БТК“ АД Система фигурират услуги за предоставяне специфичен/битстрийм достъп, които не са диференцирани за нива на свързване, съгласно Наредба № 1. В последната битстрийм достъпа е дефиниран като достъп, който позволява на предприятията да предоставят широколентови услуги на крайни потребители като използват своята опорна мрежа и части от мрежата на предприятието, което предоставя достъпа. Тъй като в Наредба № 1 са посочени три варианта за реализиране на битстрийм достъпа, КРС е на мнение, че предлагането на цена на услугата само за един от вариантите, е ограничително по отношение на възможностите за достъп. Поради посоченото и с оглед улесняване на достъпа на конкурентите регулаторът счита, че услугите в Системата следва да бъдат допълнени, с оглед предлагане на всички варианти на посочения достъп. Същевременно предоставяните от предприятието услуги за широколентов достъп до интернет на пазара на дребно са включени в Системата като „други услуги“, което препятства оценката за наличие на ценова преса или за ограничаване на маржина на конкурентите.

Горепосоченото е основание за КРС да счита, че използването на Системата, с оглед определяне на разходоориентирани цени за битстрийм достъп, следва да бъде предшествано от изменения в същата, като предоставяните от „БТК“ АД услуги на разглеждания пазар се приведат в съответствие с нивата за достъп, съгласно Наредба № 1. Едновременно с това компонентите на системата, които се явяват входни данни, както и списъкът с услугите, следва да се приведат в съответствие с конкретизираното задължение за разделно счетоводство и да бъдат обект на независим одит.

Като отчита степента на конкуренция, съгласно заключенията от пазарния анализ, както и наличието на задължение за определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите, КРС счита, че налагането/продължаването на задължението е пропорционална мярка.

5.5.4.3 Ценови контрол и ограничения върху цените за битстрийм достъп

По силата на §7 от ПЗР на ЗЕС, наложените по реда на ЗД (отм.) задължения на операторите със значително въздействие върху пазара, свързани със специфичния (битстрийм) достъп се запазват до влизане в сила на решенията на КРС, с които се налагат специфични задължения на предприятия, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар по реда на ЗЕС. Както вече беше посочено, за разглеждания в анализа период „БТК“ АД на практика не предоставяше битстрийм достъп. Наложени с индивидуална лицензия № 100-00001/28.01.2005 г. задължения на „БТК“ АД предвиждаха цените за специфичен/битстрийм достъп да се определят при спазване на принципите на прозрачност и разходоориентираност, поради което цените за специфичен/битстрийм достъп, формирани от „БТК“ АД, подлежах на регулиране. Поради посоченото цените за предоставянето на услугите за специфичен/битстрийм достъп, съгласно сключените през 2008 г. договори, са съобразени с ценовите ограничения, наложени от КРС¹⁸.

Към момента на определяне на цените за специфичен/битстрийм достъп услугите, свързани с предоставяне на достъпа, не фигурираха в списъка с услуги, Приложение № 1 към

¹⁸ Решение на КРС № 1358/15.11.2007 г.

Системата¹⁹ за определяне на разходите. Поради тази причина и с оглед конкретно постъпили искания за даване на задължителни указания²⁰, с Решение на КРС № 1579/27.07.2006 г. бяха изискани описание на услугите за битстрийм достъп, цени и документи, доказващи разходоориентираността на цените. С изключение на някои данни за отделни елементи на калкулации, за които Системата е приложима, като цяло за доказване разходоориентираност на цените за специфичен/битстрийм достъп „БТК“ АД представи разходи извън Системата. Представените от „БТК“ АД условия и цени, както и предложените проекти на договори, се отнасяха за предоставяне на битстрийм достъп²¹ на ниво след DSLAM, поради което КРС изиска описание на възможностите за реализиране на достъпа за всички нива, съгласно Общата позиция на ERG²². В тази връзка неколккратно КРС изиска допълнително изясняване на описанието на услугите за битстрийм достъп и представените от „БТК“ АД разходни калкулации, доказващи разходоориентираността на предложените цени. В процеса на дефиниране на възможностите за реализиране на достъп за всички нива, предприятията, които бяха заявили исканията за достъп, постигнаха договореност с „БТК“ АД за предоставяне на услугите на второ ниво, в съответствие с цитираната Обща позиция на ERG.

С оглед анализиране разходоориентираността на цените за специфичен/битстрийм достъп за второ ниво съгласно Общата позиция на ERG, с Решение на КРС № 628/25.04.2007 г. КРС отново задължи „БТК“ АД да представи калкулации за цените за всички нива за достъп и разходооправдателни документи, доказващи извършените разходи, включени в калкулациите. С цитираното решение, за целите на анализа на цените, КРС изиска и подробна информация за начина на формиране на цените на „БТК“ АД за предоставяне на услугата „БТК ADSL“. В изпълнение на Решение на КРС № 628/25.04.2007 г., с писмо вх. № 04-04-106/18.06.2007 г., „БТК“ АД представи данни за възможностите за реализиране на специфичен/битстрийм достъп за трите нива, съгласно Общата позиция на ERG. Към схемите за реализиране на достъпа не бяха представени цени и разходни калкулации за всяко от нивата. Въпреки, че предприятието предлага на крайните потребители различни ADSL пакети, в изпълнение на горепосоченото решение на КРС беше представена една калкулация (на най-продавания пакет) за формирането на цените на пазара на дребно. Между разходните елементи, включени в калкулацията за цените на пазара на дребно („БТК ADSL“ пакет) и на пазара на едро на битстрийм достъп липсваше съответствие, което пречеше извършването на оценка за евентуално наличие на ценова преса или за ограничаване на маржа на конкурентите. Направените допълнения към предложените цени, с писмо вх. № 04-04-188/10.10.2007 г. на „БТК“ АД, не внесоха пълна яснота за връзката между начина на калкулиране на разходите на пазарите на едро и дребно, като в заключение КРС счете, че някои от предложените цени за услугите, чрез които се реализира битстрийм достъп, не са доказани от дружеството като разходоориентирани. Поради посоченото КРС с Решение № 1358/15.11.2007 г. наложи ценови ограничения на някои от предложените цени. Наложените от КРС ограничения са посочени в раздел V, т. 5.3.

Предвид изложеното, КРС счита, че задължението на „БТК“ АД за разходоориентираност на цените за битстрийм достъп следва да бъде продължено. КРС запазва задължението за разходоориентираност на цените за организиране на физическа свързаност и месечните цени за ползване на елементи на мрежата, необходими за реализиране на битстрийм достъп, и за случаите на изграждане на свързаност в ADSL възел извън MAN мрежа.

Към момента на настоящия анализ са сключени 7 договора със заинтересованите конкурентни предприятия. В тези договори са спазени ценовите ограничения, наложени от КРС. Междувременно, два месеца след подписването на първите договори (януари 2008 г.) за предоставяне на специфичен/битстрийм достъп, „БТК“ АД промени условията за предоставяне на услугата на пазара на дребно (характеристиките и броя на профилите на ADSL услугата за крайни клиенти, като едновременно с това намали цените за месечен абонамент), с което влоши условията за развитие на конкуренцията²³.

Като отчита възможностите на предприятието със значително въздействие върху пазара да променя параметрите (профилите) за крайни потребители на услугата на дребно, КРС счита, че за да не се създава ценова преса по отношение на цените на пазара на широколентов достъп, „БТК“ АД следва да определя цените за битстрийм достъп на базата на съответните цени на дребно. КРС избира да наложи задължение за ценово ограничение по отношение на цените за битстрийм достъп, под формата на ограничаване на нарастването на цените до предварително определен ценови праг, тъй като счита тази мярка за подходяща за противодействие на антиконкурентно поведение на „БТК“ АД, изразяващо се в създаване на ценова преса и/или натиск върху печалбата. КРС счита за пропорционална мярка, налагането

¹⁹ Решение на КРС 1049/15.04.2004 г.

²⁰ След като противоречието между специфичното задължение и Системата е отстранено с изменението на същата.

²¹ Писмо на „БТК“ АД с вх. № 04-04-332/18.12.2006 г.

²² ERG (03) 33rev1, Bitstream Access ERG Common Position, adopted on 2nd April 2004

²³ Писма с вх. No.: 12-01-769/02.04.08; 12-01-849/10.04.08; 12-01-2022/14.07.08; 12-01-2784/25.09.08

на ценово ограничение, изразяващо се в определяне на ценови праг на цените на едро за битстрийм достъп посредством ограничение на маржа между цените на дребно и цените на едро, предвид установените в настоящия документ конкурентни проблеми и с оглед постигане на целите на чл. 4, т. 1, б. „а“ и б. „б“ от ЗЕС. Мнението на регулатора е, че този подход е подходящ за бързо растящи пазари, на които търсенето на определени профили на услуги е динамично и прогнозите за обемите са по-трудни отколкото при продукти, установени от дълго време.

КРС определя обхвата на задължението за ценово ограничение като механизъм на ценообразуване, при който прага на цената на едро се определя от съответната цена на дребно, както следва:

Задължението за ценови ограничения се прилага върху цените на едро за месечен абонамент за битстрийм достъп до абонатна линия и еднократните цени за откриване на абонатна линия, за съществуващите профили на услугите, включително и за нови такива, при промоции и отстъпки, предлагани от „БТК“ АД на крайни потребители. „БТК“ АД се задължава да прилага това ценово ограничение към всяка оферта на едро спрямо еквивалентен профил на услугата на дребно. Измененията следва да бъдат в съответствие с ценовото ограничение, както е детайлизирано по-долу.

Определянето на маржа между цените на дребно и съответстващите им цени на едро в настоящия документ е базирано на данни от становищата на заинтересованите предприятия, представени в серия писма, получени в КРС по повод развитието на преговорите за сключване на договори за битстрийм достъп и допълнителни споразумения към тях при промяна на цените на дребно. Като отчита, че няма пълно съответствие между цените за услугите на дребно и цените на едро, КРС счита, че маржът следва да се прилага спрямо всяка услуга на дребно (определен клиентски профил за ADSL интернет пакет), предоставяна от „БТК“ АД, за да се определи максималният месечен разход на алтернативно предприятие на база цени на едро за широколентов достъп за линия, за достъп и пренос. До определяне на разходоориентирани цени и/или промяна в условията на предоставяне на услугите, за изчисляване на месечния разход на алтернативно предприятие за битстрийм достъп ще се ползват допусканията и условията, прилагани при определяне на наложените с Решение № 1358/15.11.2007 г. ценови ограничения. Описание на начина за определяне или промяна на цената на едро при изменение на цената на дребно (месечен абонамент за широколентов достъп до Интернет за клиентски профил с определени характеристики) ще се представя от „БТК“ АД в КРС заедно с документите по ценообразуване.

Към момента на определяне на ценовите ограничения с Решение на КРС № 1358/15.11.2007 г. „БТК“ АД предлагаше препродажба на услугата „БТК ADSL“ при марж от 30%²⁴. Към момента на настоящия анализ за определяне на стойността на маржа между цените на дребно и за определяне на цените за битстрийм достъп в ценовите ограничения КРС се съобразява и с определения марж при предоставяне на препродажба от „БТК“ АД. Тъй като препродажбата се осъществява след нивото на IP-свързаност, съгласно Общата позиция на ERG, то КРС приема, че маржът за второ ниво на свързаност следва да е по-голям от дефинирания за ниво препродажба.

При определени допускания²⁵ КРС е приела, че при наложените с Решение № 1358/15.11.2007 г. ценови ограничения като краен резултат маржът за предприятията, които ще ползват от „БТК“ АД битстрийм достъп на второ ниво с цел предоставяне на услуги на крайните потребители, е в размер на 17,39%.

Предвид обстоятелството, че към момента на приемане на Решение № 1358/15.11.2007 г. при действащите цени на пазара на дребно КРС очакваше битстрийм достъпа да се реализира ефективно при определените ценови равнища, може да се приеме, че за конкурентите маржа от 18% е приемлив за достъп на второ ниво. Същевременно е факт, че наложените ценови ограничения не възпрепятстват „БТК“ АД²⁶ да развива своя бизнес. Доказателство за това е последната проведена национална промоция²⁷ „Промоция БТК ADSL лято 2008“ е с продължителност 51 дни (от 26 май 2008 г. до 15 юли 2008 г.) и реална отстъпка за крайните потребители от 24% от цената за месечния абонамент за „БТК ADSL Tempo“.

²⁴ С решения № 1267/04.10.2007 г. и № 1268/04.10.2007 г. КРС изиска от „БТК“ АД и от „Спектър нет“ АД договорите за препродажба на широколентов достъп на дребно.

²⁵ Определянето на този процент се основава на следните изходни позиции - продължителност на договора 18 месеца, прогнозен брой абонати на конкурентите 4 500, кореспондиращ с най-големия брой абонати на реално действащ конкурент, национално покритие на услугата от конкурентите, което ще се гарантира, ако се реализира в 30 града, конфигуриране на максимален брой клиентски профили във всеки град (6 бр.), 1000 Mbit/s портове и клиентски профил 2Mbit/s с коефициент на споделяне 1:50.

²⁶ При изготвяне на предложените цени „БТК“ АД приема, че на предприятията, които ще ползват специфичен достъп следва да се осигури между 10% и 12% марж.

²⁷ Промоцията се провежда на територията на цялата страна чрез следните канали: БТК центрове, екипи за продажби по телефона БТК ADSL, партньорска мрежа, канали за продажби online от Интернет сайта на „БТК“ АД. Аналогични промоции са провеждани и през 2007 г.

Всички абонати, сключили едногодишни договори с „БТК“ АД, ще ползват услугата „БТК ADSL Tempo“ при условията на промоцията, т.е. в рамките на една година месечният абонамент ще бъде с 24% по-нисък.

КРС, отчитайки възможностите на „БТК“ АД, в качеството му на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар на битстрийм достъп, да променя цените на пазара на дребно, без съпътстваща промяна на цените на едро, определя към момента на настоящия анализ стойността на маржа между цените на дребно и цените на едро за битстрийм достъп на 48% (сума от 30% отстъпка (за доставчика на услугата) за ниво препродажба²⁸ и 18% отстъпка (изчислена от КРС при налагане на ценовите ограничения с Решение № 1358/15.11.2007 г.) за реализиране на достъпа на второ ниво).

Цената на едро за широколентов достъп за линия, която се явява определения праг, се определя от еднократните и месечните цени на услугите за битстрийм достъп на едро за достъп и пренос при допусканията, посочени по-горе. При промяна на условията, които влияят съществено на допусканията, КРС ще преразгледа определените към момента изходни позиции за продължителност на договора, прогнозен брой абонати на конкурентите и критериите за национално покритие на услугата от конкурентите. При предложение на „БТК“ АД за условия и цени за битстрийм достъп за първо и трето ниво, съгласно разпоредбите на Наредба № 1 от 19 декември 2008 г. за условията е реда за осъществяване достъп и/или взаимно свързване, в случай, че дружеството не докаже разходоориентираността на цените, КРС ще определи съответната стойност на маржа за съответното ниво на достъп.

Предвид наложените задължения за прозрачност и равнопоставеност, КРС счита, че ценовото ограничение следва да се прилага и по отношение на провежданите от „БТК“ АД промоции на услугите за широколентов достъп на пазара на дребно, като за съответния срок на промоцията „БТК“ АД прилага определените отстъпки и за цените за битстрийм достъп. До определяне на разходоориентирани цени за битстрийм достъп за изпълнение на ценовото ограничение като цени на едро ще се използват цените на едро по действащите договори за битстрийм достъп.

КРС счита, че стойността на маржа от 48% следва да се преразгледа при промяна на условията, при които е определен. Маржът следва да се запази до определяне на разходоориентирани цени за битстрийм достъп за съответното ниво на достъп, съгласно разпоредбите на Наредба № 1 от 19 декември 2008 г. за условията е реда за осъществяване достъп и/или взаимно свързване.

6. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения

Оценката за въздействието на наложените специфични задължения, зависи от пазарното поведение на участниците и от други външни фактори, които трудно могат да бъдат прогнозирани. Като цяло КРС очаква, че ефектът от налагането на специфичните задължения в краткосрочен план ще е различен от този, който ще се получи в дългосрочен план. Очакваното въздействие от предложените специфични задължения може да бъде обобщено, както следва:

- продължаване действието на наложеното задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства, свързани с реализиране на необвързания достъп и на битстрийм достъп ще подобрят възможностите на предприятията да предлагат високоскоростен достъп до Интернет в България.
- продължаване действието на наложеното задължение за достъп пасивна инфраструктура ще гарантира развитието на конкуренцията с оглед възможностите на предприятията да изграждат собствени мрежи, като по този начин ще намалее тяхната зависимост от достъп до крайни потребители чрез достъп до чужди мрежи.
- продължаване действието на задължението за равнопоставеност гарантира равнопоставено третиране на конкурентите от предприятията със значително въздействие върху пазара, което от своя страна е предпоставка за развитие на конкуренцията.
- задълженията за прозрачност гарантират на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на осъществяване на достъп и особено що се касае до сроковете за предоставяне на услуги от страна на предприятието със значително въздействие върху пазара.
- отмяната на задължението за разходоориентирани цени, определени въз основа на система за определяне на разходите и липсата на прецизно формулирано задължение за

²⁸ Въпреки, че „БТК“ АД информира КРС, че прекратява договорите за препродажба с алтернативните предприятия, към средата на 2008 г. препродажба на услугата ADSL се извършва от „БТК Мобайл“ ЕООД, според представена от дружеството информация.

водене на разделно счетоводство биха били предпоставка за нарастване на цените за необвързан и битстрийм достъп и за прехвърляне на вертикални предимства чрез вътрешен трансфер на разходи между услугите, предоставяни на пазарите на едро и на пазара на дребно от страна на вертикално интегрираното предприятие със значително въздействие върху пазара. Отмяната на това задължение би дала възможност на предприятието със значително въздействие върху пазара да се възползва от положението си и да предлага ценови условия за достъп до пасивна инфраструктура, които биха могли да изтласкат конкуренцията от свързаните пазари на дребно.

- чрез наложеното задължение за ценови ограничения ще се гарантира прозрачност и предвидимост на цените до определянето им въз основа на система за определяне на разходите.